

BÖLGESEL KURTULUŞTAN MİLLÎ MÜCADELE'YE EDİRNE'NİN SESİ: TRAKYA PAŞAELİ GAZETESİ*

Hakan ŞALLI**

ÖZ

Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin resmî yayın organı olarak ilk sayısı 2 Aralık 1918 tarihinde yayımlanan Trakya Paşaeli gazetesi, Mütareke ve Millî Mücadele Basını olarak adlandırılan dönemin ilk süreli yayınlarından biridir. Trakya Paşaeli'nin yayın hayatına başlamasının ardından meydana gelen askerî ve siyasi olaylar, gazetenin yayın politikası başta olmak üzere gazetede yer alan ana konuları ve kullanılan temaları da doğrudan etkilemiştir. Nitekim başlangıçta sadece bölgesel kurtuluş fikrine yönelik bir yayıncılık anlayışı takip eden gazete, İzmir'in işgal edilmesi ile birlikte millî vurguları da ön plana çıkarmaya başlamış, Sivas Kongresi'nin ardından ise adeta Millî Mücadele'nin bölgesel bir sözcüsü hâline gelmiştir. Dolayısıyla Trakya Paşaeli gazetesinin 1918 sonu ile 1920'nin ilk günleri arasında yayınlanan 47 sayısı, dönem hakkında hem yerel hem de millî bir perspektif sunması bakımında oldukça önemlidir. Bu doğrultuda çalışmanın temel amacı, Trakya Paşaeli'yi aynı dönemde yayınlanan gazeteler ile benzerlik ve farklılıkları üzerinden karşılaştırıp Millî Mücadele basını bağlamında değerlendirerek genel tablo içerisinde konumlandırabilmek ve aynı zamanda resmî bir cemiyet yayını olan Trakya Paşaeli'nin sahip olduğu yerel dinamikleri ön plana çıkararak gazetenin kurumsal tarihini ortaya koyabilmektir.

Anahtar Kelimeler: Trakya Paşaeli Gazetesi, Edirne, Millî Mücadele, Mustafa Kemal, Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti.

EDİRNE'S VOICE FROM REGIONAL LIBERATION TO THE NATIONAL STRUGGLE: TRAKYA PASAELI NEWSPAPER

ABSTRACT

The newspaper Trakya Pasaeli was first launched on December 2, 1918. It was the official publication of the Trakya Pasaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, and was one of the first periodicals of the so-called Armistice & National Struggle Press period. This period, alongside the military and political events that took place thereafter directly affected newspaper's publication policy. They also influenced what it focused on, theme wise. Moreover, Trakya Pasaeli offers us detailed insight into people's ideas about regional liberation as well as what they did in the name of the [Turkish] National Struggle. It also gives us striking data about the institutional history of a private provincial newspaper. On the other hand, as it was the official organ of the Trakya Pasaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, it therefore contained information about the history of Thracian society that one cannot find in other sources. Thus, it sheds light on the developments that took place between the end of 1918 and the beginning of 1920, both from a local and national perspective.

Keywords: Trakya Pasaeli Newspaper, Edirne, National Struggle, Mustafa Kemal, Trakya Pasaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti.

Araştırma Makalesi

Makale Gönderim Tarihi: 01.07.2021; Yayıma Kabul Tarihi: 15.10.2021

* Bu makale, yazarın Atatürk Ansiklopedisi, "Trakya Paşaeli Gazetesi" maddesinde yer verdiği içeriğin ilave kaynaklar eşliğinde daha geniş bir bağlamda ele alınarak güncellenmiş hâlidir.

** Arş. Gör. Dr., Trakya Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, EDİRNE; ORCID: 0000-0003-2041-8888, E-posta: hakansalli@trakya.edu.tr

Giriş

Savaş öncesinde kamuoyunun oluşturulması ve yönlendirilmesi¹, savaş sonrasında ise toplumun içerisinde bulunduğu travma sonrası süreçten çok daha güçlü ve bilinçli bir şekilde çıkabilmesi adına oldukça etkin bir rol üstlenen basın, özellikle 1854 Kırım Savaşı'ndan itibaren çoğu Batılı iktidarın en önemli kamusal ve bürokratik araçlarından biri hâline gelmiştir (Biernatzki, 2003, s. 4). Savaş ve basın arasındaki bu ilişkiyi Osmanlı Devleti bağlamında değerlendirdiğimizde de benzer sonuçlarla karşılaşmaktayız. Öyle ki basının savaş zamanlarında bir propaganda ve sansür aracı olarak kullanıldığına dair ilk örneklerin, Osmanlı Devleti'nde basın yayın faaliyetlerinin başlangıcına tekabül etmesi oldukça dikkat çekicidir. 1832 yılında Kavalalı Mehmet Ali Paşa'ya karşı Belen Muharebesi'nde alınan mağlubiyet, Osmanlı Devleti'nin resmî gazetesi Takvîm-i Vekâyi'nin sadece devlet daireleri ve memurları ile sınırlı olan okuyucu kitlesinden dahi gizlenmiş; hatta daha doğru bir ifadeyle bazı sansür ve propagandif müdahaleler ile bu savaşın sonucu kamuoyuna "galibiyet" olarak yansıtılmıştır (Aslan, 2017, s. 163-164). Bu noktada gözden kaçırılmaması gereken en önemli husus, Takvîm-i Vekâyi üzerinden gerçekleştirilen bu kamusal ve bürokratik hamlenin, gazetenin yayın hayatına başlamasından sadece birkaç ay sonra meydana gelmiş olmasıdır. Gazete, bu yayın politikasını 1854 Kırım Savaşı'nda da benzer bir şekilde sürdürmüştür. Üstelik gazetelerin yavaş yavaş gündelik ve yaygın bir meta hâline gelmeye başladığı bu dönemde, kamuoyunun hâlihazırdaki bir savaş hakkında daha fazla ve daha hızlı bilgi sahibi olmak istemesi, Osmanlı Devleti'ndeki ilk özel gazetecilik faaliyetlerinin başlaması ile paralel bir seyir takip etmiştir. Bu noktadan hareketle kamuoyundaki bu beklentinin Osmanlı Devleti'ndeki özel gazeteciliğin filizlenmesine bir nebze de olsa katkıda bulunmuş olduğu söylenebilir.

Bu bağlamda kamuoyu ve kamusal alan kavramları, basın üzerinden giderek genişlemeye başlarken 1877-1878 Osmanlı-Rus ve 1897 Osmanlı-Yunan Savaşı bu anlamda önemli bir dönüm noktası olmuştur. Öyle ki 20 yıl içerisinde meydana gelen bu iki savaş, basının teknik ve lojistik açılardan da gelişime ihtiyacı olduğunu açık bir şekilde göstermiştir (Yalman, 2020, s. 22, 80). Diğer bir deyişle XIX. yüzyılın sonuna gelindiğinde gazetelerin savaş haberleri yayınlaması kadar bu haberlerin sayfa sütunlarında çok daha belirgin bir şekilde yer alması ve kamuoyu yönetimi adına taşraya da ulaştırılması gerekliliği çok daha belirgin bir hâle gelmiştir. Ancak arşiv belgelerinden elde edilen veriler, Osmanlı Devleti'nin basını modern anlamda bir "silah" olarak ilk kez Trablusgarp Savaşı sırasında kullandığına dair önemli örnekler içermektedir. Öyle ki İtalyan cephesindeki gazete muhabirlerinin yayınladığı makalelerde hiçbir "gerçeklik" bulunmadığını anlayan Osmanlı bürokrasisi, bu durumun Avrupa'da kendi aleyhine bir kamuoyu meydana getirdiğini fark ettiği anda ilk hamlelerini gerçekleştirmiştir. Öncelikle kendi orduları içerisindeki görevli yabancı muhabirlerin yayınlacağı makaleler üzerinden Avrupa kamuoyuna yönelik bazı teşebbüslerde bulunan Osmanlı Devleti aynı zamanda bölge kamuoyunu kendi yanına çekebilmek için bir ordugâh gazetesi yayınlama

---

¹ Kamuoyu kavramının kavramsal çerçevesi her ne kadar XVIII. yüzyılda oluşmaya başlasa da kavramın terminolojik tanımı ve unsurları üzerine gerçekleştirilen çalışmaların sistematik bir yapıya bürünmesi XIX. yüzyılda gerçekleşmiştir. Bununla birlikte kamuoyu kavramı günümüzde başta siyaset bilimi, çağdaş politika, tarih, sosyoloji, sosyal psikoloji ve iletişim disiplinleri başta olmak üzere sosyal bilimlerin pek çok alanında ele alınan bir olgu hâline gelmiştir (bk. Bektaş, 2007, s. 12-28). Ancak kamuoyu üzerine yapılan çalışmalar, kavram üzerinde mutabakat sağlamaktan ziyade kavramın akademik bir tartışma sahası hâline gelmesine neden olurken, bu durum konu hakkında külliyatlı bir literatürün ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Söz konusu literatür içerisinde yer alan çalışmaların bir kısmı da kamuoyunun oluşturulması ve yönlendirilmesi dinamiklerini savaş bağlamında değerlendirmektedir (bk. Kaşığıuş vd. 2014, s. 157-176; Tekinsoy, 2018, s. 317-341).

planını da devreye sokmuştur (BOA, Sadaret Mühimme Kalemi Evrakı, 740, s. 20).² Ancak Osmanlı Devleti, savaş ve basın bağlamındaki ilk profesyonel deneyimini Balkan Savaşları sırasında tecrübe etmiştir. Bu kapsamda hazırlanan yabancı muhabirler nizamnamesi, kurulan tetkik ve teftiş komisyonu, yerel basına uygulanan askerî sansür ve uluslararası kamuoyunda olumlu bir imaj meydana getirebilmek için çeşitli haber ajansları ve gazeteler ile yapılan anlaşmalar, Osmanlı Devleti'nin savaş basınına organize edebilme adına sahip olduğu deneyimlerin adeta bir göstergesi niteliğindedir (Şallı, 2021, s. 311-320). Öte taraftan Osmanlı arşiv belgeleri ve literatürde yer alan çalışmalar, yaşanan tüm bu gelişmelerin I. Dünya Savaşı sırasında kapsam ve içeriğinin daha da genişletilerek uygulandığını açık bir şekilde ortaya koymaktadır (Polat, 2014, s. 141-155).³ Mütareke ve Millî Mücadele Basını ise ileride değinileceği üzere konjonktür gereği diğer savaş dönemlerine göre çok daha geniş bir alana yayılırken bu yaygınlık, içerisinde birçok aktör ve dinamiği de barındırmaktadır. Trakya Paşaeli gazetesi de söz konusu dönemin tüm dinamizm ve özelliklerini bünyesinde barındıran bir yayın olarak ön plana çıkmaktadır. Öyle ki Edirne merkezli olarak kurulan Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin⁴ resmî yayın organı olan gazetenin yayın hayatına başlaması, kamusal mobilizasyona yönelik bir yayın politikası takip etmesi ve kurumsal yapılanmasının arka planında şehir bürokrasisi ve cemiyet üyelerinin önemli rolleri yer almaktadır. Öte taraftan Trakya Paşaeli, her ne kadar bölgesel bir gazete olsa da dönemin genel bağlamı ile de oldukça uyumlu bir yayın faaliyeti sürdürmüştür. Trakya Paşaeli gazetesi bu hâliyle, hem dönemin genel görünümüne hem de bu projeksiyondaki ayrıntılara dair önemli veriler sunmaktadır.

Mütareke ve Millî Mücadele Basını Bağlamında Trakya Paşaeli Gazetesi

Hemen hemen tüm Osmanlı vilayetlerinde olduğu gibi Edirne'de de vilayet matbaaları ile başlayan basın yayın faaliyetleri, özellikle II. Meşrutiyet dönemine gelindiğinde gayrimüslim cemaatlerin de katılımıyla özel gazetecilik ekseninde önemli bir gelişim göstermiştir. Bunun yanı sıra Edirne'deki özel gazeteciliğin kurumsal tarihi daha

² Osmanlı bürokrasisinin Trablusgarp Savaşı sırasında Avrupa ve yerel kamuoyuna yönelik sürdürdüğü bu teşebbüslerin benzer örneklerine İstanbul basınında da rastlamaktayız. Özellikle Tanin gazetesi Trablusgarp'a medeniyet götürmek iddiasında olan İtalya'nın, bölgede gerçekleştirdiği katliamları konu edinen birçok haber yayınlamıştır. Söz konusu haber başlıklarında kullanılan ifadeler ise genellikle "İtalya Vahşeti", "İtalyan Vahşetleri" ve "Medeni İtalya!", şeklindedir (Tanin a, 1911, s. 3; Tanin b, 1912, s. 5; Tanin c, 1911, s. 2). Tanin gazetesinin yanı sıra Şehbal dergisi aynı konu hakkında "Düşmanlarımızın Trablusgarp'a götürdükleri medeniyetten yegâne dersler" başlığını kullanırken (Şehbal, 1327, s. 447), Resimli Kitab mecmuası ise "Trablus'un vahşiler tarafından işgalini müteakib manzarası" başlığı altında çeşitli görsellere yer vermiştir (Resimli Kitab, 1911, s. 737). Aynı dönemde yayınlanan Karagöz dergisinde ise Osmanlı kuvvetlerinin İtalya'ya karşı büyük bir üstünlük sağladığı ve İtalya kuvvetlerinin oldukça çaresiz bir durumda olduğunu gösteren karikatürler yayımlanmıştır (Karagöz, 1911, s. 4; Karagöz, 1912, s. 1).

³ I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti tarafından uygulanan propaganda ve sansür faaliyetlerini başta edebiyat olmak üzere basın ve fikir akımları bağlamında değerlendiren ayrıntılı bir çalışma için bk. Köroğlu, 2010, s. 39-438.

⁴ Boğazlar ve Marmara Bölgesi'nin kontrolünü İtilaf Devletleri'ne veren Mondros Mütarekesi aynı zamanda Doğu Trakya ve Anadolu arasındaki bağlantının da ortadan kalkmasına neden olmuştur. Öte yandan dönemin Dışişleri Müsteşarı Reşat Hikmet Bey, Edirne Milletvekili Faik Bey'e, Bulgaristan'ın Doğu ve Batı Trakya'yı alabilmesi için bazı teşebbüslerde bulunduğunu ve bu doğrultuda Trakya Komitesi adına bir teşkilat kurulduğu bilgisini vermişti. Reşat Hikmet Bey, bu durum karşısında Faik Bey'e Trakya'nın Türk olduğunu ispat eden belgelerin toplanması ve aynı zamanda bu doğrultuda faaliyet gösterecek bir cemiyetin kurulmasını tavsiye etmiştir. Faik Bey'in Reşat Hikmet Bey ile gerçekleştirdiği görüşmeyi Talat Bey'e aktarmasıyla birlikte Edirne'ye gelen Talat Bey şehrin önde gelen kişileri ile görüşerek bir cemiyet kurulmasının gerekliliğinden söz etmiştir. Bunun üzerine 2 Kasım 1918 tarihinde İstanbul'daki Küçük Kınacıyan Hanı'nda Faik Bey, Edirne Belediye Başkanı Şevket Bey ve Kasım Bey'in yanı sıra bazı Edirnelilerin katılımıyla gerçekleştirilen toplantıda merkezi Edirne olmak üzere Trakya'da şubeleri bulunan bir cemiyet kurulması kararlaştırılmıştır. Mehmed Şeref Bey'in önerisiyle Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti ismi verilen organizasyon daha sonra Trakya Paşaeli Müdafaa Heyeti Osmaniyesi adını almıştır. Cemiyet hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Güner, 1992, s. 11-46.

ziyade şehir bürokrasisinde etkin rol oynayan karakterlerin faaliyetleri ile paralel bir seyir takip etmiştir. Bu noktada özellikle Mustafa Şevket (Dağdevirenzade) Bey⁵ ile Mehmed Şeref (Aykut) Bey'in isimleri ön planda yer alırken, bu durum Millî Mücadele'ye gidilen süreçte neredeyse tüm şehir entelektüelleri ile bürokrasisinin katılımıyla Trakya Paşaeli gazetesinde adeta doruk noktasına ulaşmıştır.

Trakya Paşaeli gazetesi araştırmacılar tarafından "Mütareke ve Millî Mücadele Basını" olarak adlandırılan dönemde, bu mücadeleye destek veren yayınlar arasında değerlendirilmektedir (Kocabaşoğlu vd. 2019, s. 117). Ancak bu dönem üzerine gerçekleştirilen çalışmalar daha ziyade İstanbul (Özyürek, 2018, s. 1095-1114), İzmir (Arıkan, 1988, s. 145-166) ve giderek artan bir ilgiyle İç ve Doğu Anadolu gazeteleri üzerine odaklanmaktadır (Bahir, 2018, s. 1021-1062). Öte taraftan bu süreçte Karadeniz (Keskin, 2015, s. 183-198) ve Akdeniz bölgelerinde yayınlanmış olan gazeteler de son çalışmalar ile söz konusu literatüre dâhil edilmeye başlanmıştır (İslam, 2019, s. 158-174). Bu çalışmalar neticesinde hem Millî Mücadele basınının genel bir görünümü ortaya çıkmakta hem de yerel ölçekli gazetelerin bu genel tablodaki yeri, birbirleri ile benzerlik ve farklılıkları da daha belirgin bir hâle gelmektedir.

1919 yılı, dönemin basını açısından oldukça kritik dönüm noktalarına sahne olmuş; meydana gelen gelişmeler ve çeşitli iç siyasi dinamikler basın üzerindeki etkisini belirgin bir şekilde hissettirmiştir. Daha doğru bir ifadeyle başkent basını, İstanbul ve İzmir'in işgali ile Anadolu'da başlayan direniş karşısında sessiz kalmak şöyle dursun, bir "taraf" seçmek durumunda kalmıştır. Bu süreçte Peyam-ı Sabah, Alemdar ve Türkçe İstanbul gibi gazeteler açık bir şekilde İngiliz sözcülüğü yaparken, İleri, Yeni Gün, Akşam ve Vakit gazeteleri ise Millî Mücadele'yi destekleyen yayınlar gerçekleştirmiştir. Öte yandan kimi gazeteler de Anadolu'da başlayan Millî Mücadele hareketine "alt metinlerinde" destek vermekle birlikte gerek sarayın gerekse İstanbul Hükümeti'nin tepkisini çekmemek için oldukça ölçülü daha doğru ifadeyle bol "törpülü" bir yayıncılık anlayışı takip etmiştir (Öymen, 2014, s. 74-75). Ancak bunun da ötesinde 1919 yılı için en ilginç olan ayrıntı, İstanbul ve Anadolu'da yayınlanan gazeteler arasındaki sayısal orantıdır. 1918 yılında İstanbul'daki 43 süreli yayına karşılık Anadolu'da sadece 21 süreli yayın bulunmaktaydı. 1919 yılına gelindiğinde ise bu sayı İstanbul için 55'e yükselirken Anadolu basınının da kayda değer bir ivmelenme ile aynı sayıya ulaştığı görülmektedir (Kocabaşoğlu vd. 2019, s. 6). Söz konusu veriler "Millî Mücadele" vurgusunun bu dönemde Anadolu basınında çok daha net bir şekilde yankılandığı göstermektedir. Bununla birlikte her ne kadar bütün Anadolu gazetelerinin Millî Mücadele'yi desteklediği söylenemese de çoğunluğun bu kapsamda yer aldığı ifade edilebilir. ⁶ Nitekim çeşitli İstanbul (Paşaeli, 1918, s. 2) ve taşra gazetelerinin yayın hayatına yeni başlayan Trakya Paşaeli'ye tebrik telgrafları göndermesi, bölgesel kurtuluş fikrinin bu dönemde giderek yaygın bir hâle geldiğini gösteren önemli bir detaydır (Paşaeli, 1919, s. 2).

Millî Mücadele döneminde Edirne'de yayınlanan Trakya Paşaeli gazetesi de yukarıda sınırları çizilen çerçeve içerisinde savaş ve basın bağlamının bir ürünü olarak değerlendirilebilir. Öyle ki gazetenin yayın hayatına başlaması, I. Dünya Savaşı'nın ardından Osmanlı Devleti ile İtilaf Devletleri arasında 30 Ekim 1918 tarihinde imzalanan

---

⁵ Mustafa Şevket Dağdeviren hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Altınel, 2017, s. 16-117.

⁶ Araştırmacılar tarafından Mütareke ve Millî Mücadele döneminde Anadolu'da yayınlanan gazeteler, yayım politikaları göz önüne alınarak genel hatlarıyla iki kısma ayrılmaktadır. Anadolu basını bu doğrultuda "Millî Mücadele'yi destekleyen" ve "Millî Mücadele karşıtı" olarak kategorize edilmektedir (bk. Koloğlu, 1993, s. 12-21). M. Nuri İnuğur ise dönem basınının genel görünümünü ortaya koyarken bu sınıflandırmaya "Millî Mücadele'ye öncülük eden gazeteler" başlığını ilave ederek söz konusu kategorizasyonu üç kısımda ele almaktadır (İnuğur, 2005, s. 351-363). Öte taraftan kimi araştırmacılar ise dönem basınında yer alan gazeteleri, "düşman işgali veya kontrolünde bulunan yerlerde yayınlananlar" ile "işgal bölgeleri dışında yayınlananlar" şeklinde farklı bir perspektiften değerlendirmektedir (bk. Yalçın vd. 2005, s. 352-359).

Mondros Mütarekesi'nin ardından yaşananlarla yakından ilgilidir. Söz konusu mütareke, Osmanlı Devleti'ni İtilaf Devletleri karşısında etkisiz bırakmış, ülkenin hemen hemen tamamını işgale açık bir hâle getirmiş, Trakya ve İstanbul ise Yunan ordularının tehdidi altına girmişti. Trakya Paşaeli gazetesi de yaşanan bu gelişmelerin akabinde, 2 Aralık 1918 tarihinde, Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin resmî yayın organı olarak faaliyetlerine başlamıştır.

Aslına bakılırsa “Mütareke ve Millî Mücadele Basını” olarak adlandırılan dönemde yayınlanmakta olan gazetelerin bir kısmı, söz konusu süreçten önce de faaliyette bulunmaktaydı. Örneğin Konya'da yayınlanan Babalık ve İzmir'de yayınlanan Anadolu gazetelerinin yayın hayatına başlangıçları II. Meşrutiyet dönemine kadar uzanmaktadır.⁷ Bu durum, diğer bir yanıyla dönem içerisinde yayınlanan gazetelerin temelde siyasi bir tavra sahip olduğunu da göstermektedir. Nitekim dönemin taşra basını da dâhil olmak üzere hemen hemen tüm gazeteler, en azından idarî kadroları bakımından, ya İttihat ve Terakki ya da Hürriyet ve İtilaf yanlısı bir tutuma sahipti. Öte yandan söz konusu gazetelerden bazıları, bu süreçte Anadolu'nun çeşitli yerlerinde kurulan bölgesel cemiyetlerin sözcülüğünü yapmış; hatta ilgili cemiyetlerin “güçlü bir sesi” hâline gelmişti. Bu çerçevede Erzurum'da yayınlanan Albayrak ile Antep'te yayınlanan Antep Haberleri gazetelerinin içerikleri incelendiğinde, adeta bölge cemiyetlerinin birer yayını olarak faaliyet gösterdiklerine dair çok sayıda örnek bulunmaktadır. Fakat Trakya Paşaeli gazetesini bu noktada ayrıcalıklı kılan en önemli özelliği, faaliyetlerine resmî yayıncılığını gerçekleştirdiği cemiyet ile aynı anda başlaması ve aynı zamanda ilk cemiyet gazetesi olmasıdır.

Trakya Paşaeli Gazetesinin Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü Mehmed Şeref Bey

Trakya Paşaeli'nin kurumsal tarihi ve yayın politikası ile gazetenin imtiyaz sahibi ve yazı işleri müdürü Mehmed Şeref Bey'in biyografisi arasında oldukça sıkı bir ilişki bulunmaktadır. Mehmed Şeref, 1874 yılında Edirne'de dünyaya gelmiştir. İlkokul eğitimine Edirne'de başlamış fakat 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'nın patlak vermesi üzerine ailesi ile birlikte İstanbul'a göç etmiştir. İstanbul'daki eğitimine Galatasaray Lisesi'nde devam eden Mehmed Şeref Bey, eğitim hayatını Mercan İdadisi'nde sürdürmüş ve 1891 yılında bu okulu tamamlamıştır. Aynı yıl İstanbul Hukuk Mektebi'ne yazılmış, bu okuldan mezun olduğu 1895 senesinde avukatlığa başlamıştır. Bir yandan avukatlık yaparken diğer yandan dönemin popüler tartışmalarından olan öz Türkçe üzerine bazı faaliyetlerde bulunmuştur. 1896 yılında 8 kişilik arkadaş grubu ile gizli bir cemiyet kurduğuna dair gerçekleştirilen ihbar neticesinde tutuklanmış, 8 yıl sürgün cezası almış ve 1897 yılında Trablusgarp'a sürülmüştür. Yaklaşık 2,5 yıl süren bu sürgün hayatından bir şekilde kaçarak 15 Nisan 1899 tarihinde İzmir'e gelmiştir. İzmir, Mehmed Şeref Bey'in gazetecilik mesleğine başladığı şehir olarak kariyerinde önemli bir dönüm noktası olmuştur. İlk olarak Ahenk, daha sonra da Hizmet gazetelerinde makaleler kaleme alan Mehmed Şeref Bey, aynı zamanda tefrika hâlinde Fransızca roman çevirileri de yapmıştır. 1903 yılında Edirne'de meydana gelen Bulgar ayaklanması üzerine memleketine geri dönmüş ve ilerleyen yıllarda Mustafa Şevket Bey'in yayınladığı Yeni Edirne gazetesinde başyazar olarak çalışmaya başlamıştır. Türk dili üzerine makaleler yayınlamaya devam eden Mehmed Şeref Bey, 1910 yılında “Bu Devlet Nasıl idare Olunur” ertesi yıl ise “Cemiyet ve Muhalifleri” adlı kitaplarını yayımlamıştır. 1912'nin Ekim ayında başlayan I. Balkan Savaşı ile birlikte Bursa'ya gitmiş, burada 5 bölümden oluşan “Mektuplarım Silsilesinden” başlıklı yazılarını kaleme almıştır. I. Balkan Savaşı'nda kaybedilen Edirne'nin tekrar geri

⁷ Bu süreçte taşrada yayınlanmakta olan gazetelerin eksiksiz bir listesini ve yayın hayatlarına başlangıç tarihlerini net bir şekilde vermek oldukça zor olsa da Mütareke ve Millî Mücadele döneminde taşrada yayınlanan gazetelerin künye ve içerik bilgileri üzerine yapılmış ayrıntılı bir çalışma için bk. Kocabaşoğlu vd. 2019, s. 162-206.

alınması üzerine yeniden memleketine dönmüş, 1918 yılında Faik Kaltakkıran, Mustafa Şevket ve Kasım Yolageldili ile birlikte Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin kurulmasında önemli görevler üstlenmiştir. 12 Ocak 1920 tarihinde toplanarak Misak-ı Millî'yi hazırlayan son Osmanlı Mebusan Meclisi'ne Edirne milletvekili ve Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti üyesi olarak katılan Mehmed Şeref Bey, İstanbul'un 16 Mart 1920 tarihinde İngilizler tarafından işgal edilmesiyle birlikte Malta sürgününe gönderilmiştir. Malta sürgününün ardından da birçok eser yayınlamış, TBMM'de I, IV, V ve VI. dönem Edirne milletvekilliği görevlerinde bulunduktan sonra, 18 Mayıs 1939 tarihinde vefat etmiştir (Aykut, 2010, s. 5-10). Mehmed Şeref Bey avukatlık, gazetecilik, çevirmenlik, yazarlık ve milletvekilliği görevleriyle özelde Edirne ve Trakya Bölgesi genelinde ise ülke hizmetine adanmış bir kişiliği de karakterize etmektedir.

Gazetenin Entelektüel Arka Planı: Balkan Savaşları

Daha önce de ifade edildiği üzere Trakya Paşaeli gazetesinin kurumsal tarihi ve yayıncılık anlayışı ile Mehmed Şeref Bey'in biyografisi arasında oldukça sıkı bir bağ bulunmaktadır. Bu doğrultuda Trakya Paşaeli'nin yayın politikasının arka planında Mehmed Şeref Bey'in sahip olduğu tecrübelerin önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir. Öyle ki Trakya Paşaeli her ne kadar mütareke döneminde yayın hayatına başlayıp Millî Mücadele'ye gidilen süreçte faaliyetlerini sürdürmüş olsa da gazetenin yayın politikasının kökenleri Balkan Savaşları'na kadar uzanmaktadır.

Balkan Savaşları, Mehmed Şeref Bey'in hayatında önemli bir dönüm noktasıdır. I. Balkan Savaşı sırasında Bulgaristan ordusu tarafından işgal edilen fakat II. Balkan Savaşı sırasında tekrar Osmanlı Devleti idaresine geçen Edirne, Avrupa kamuoyunun da en önemli gündemlerinden biri hâline gelmiştir. Nitekim şehir her ne kadar 21 Temmuz 1913 tarihinde tekrar Osmanlı Devleti hâkimiyetine girmiş olsa da başta İngiltere olmak üzere neredeyse tüm Avrupa kamuoyunda Edirne'nin Bulgaristan'a teslim edilmesi gerektiğine dair bir gündem oluşturulmuştur (Tanîn, 1913, s. 1). Dâhiliye Nezareti, Avrupa devletlerinin genellikle basın üzerinden sürdürdüğü bu baskılara benzer şekilde cevap verebilmek için "Edirne Heyeti" ismi ile bir ekip oluşturmuştur (Tanîn, 1913a, s. 1). Edirne Heyeti'nin öncelikli amacı Balkan Savaşları sırasında Bulgaristan ordusu tarafından başta Edirne olmak üzere Trakya Bölgesi genelinde Türk-Müslüman ahaliye yapılan katliamları resmî belgeler ile ortaya koymaktır. Heyet bu doğrultuda Dâhiliye Nazırı Talat Bey'den aldığı talimat uyarınca "*Edirne'nin Osmanlı idaresinde kalması için düvel-i muazzama nezdinde teşebbüste bulunmak ve Edirnelilerin Osmanlı'ya bağlılıklarını göstermek için iki grup hâlinde Avrupa'da seyahatler*" gerçekleştirmiştir (Bıyıklıoğlu, 1992, s. 71). Bu doğrultuda Berlin, Roma, Viyana, Petersburg, Londra ve Paris gibi başkentlere seyahatler gerçekleştiren Edirne Heyeti, Viyana'da 2 gruba ayrılarak faaliyetlerini hızlandırmıştır. Çalışmalarını Londra'da sürdüren Edirne Heyeti ekibinde yer alan Mehmed Şeref Bey, bu anlamda oldukça önemli işlere imza atmıştır (Servet-i Fünûn, 1913, s. 441). Öte taraftan Edirne Heyeti içerisinde üstlenmiş olduğu vazifeler, Mehmed Şeref Bey'in yerel ve politik bir çerçeve içerisinde şekillenmiş olan kariyerini millî ve siyasi bir eksene doğru genişletmiştir. Mehmed Şeref Bey, 1913 yılında Edirne Heyeti için gerçekleştirdiği çalışmaların bir benzerini 5 yıl sonra, Millî Mücadele'ye gidilen süreçte yayınladığı Trakya Paşaeli gazetesinde de aynı tema ve yöntemlerle sürdürmüştür.

I. Dünya Savaşı'nın sonuna doğru gelinirken Bulgaristan'ın 1918 yılında mağlup olması ve devamında imzalanan Selanik Mütarekesi, Osmanlı Devleti'nin de yer aldığı İttifak kanadına ciddi bir darbe vurmuştur. Bu mütareke ile Osmanlı Devleti'nin bir diğer müttefiki Almanya ile arasındaki kara bağlantısı kaybedildiği gibi, İstanbul da İtilaf Devletleri'nin açık tehdidi altına girmiş oluyordu (Güner, 1992, s. 47). Meydana gelen gelişmeler adeta Mondros Mütarekesi'nin temelini hazırlarken bu olumsuz atmosferden en çok etkilenen yerlerden biri de hiç şüphesiz Trakya Bölgesi olmuştur. Bu dönemde,

tıpkı daha önce Edirne Heyeti'nin faaliyet programı kapsamında olduğu gibi memleketi için yeniden sorumluluk üstlenen Mehmed Şeref Bey, arkadaşları ile birlikte Millî Mücadele yolundaki ilk planlı ve programlı organizasyonlardan olan Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin kurulmasında da önemli görevler yerine getirmiştir. Bu cemiyeti meydana getiren üyeler, yerel özellik gösteren fakat daha sonra millî bir programa evrilen bu projede tesadüfen yer almamıştır. Nitekim cemiyete mensup olan üyelerin tamamına yakını I. Balkan Savaşı sırasında Edirne kuşatmasında bulunmuş ve şehrin Bulgaristan tarafından ele geçirilişine tanıklık etmiş kişilerdir. Dolayısıyla cemiyet üyelerinin işgal ve bağımsızlık gibi kavramlara dair önemli bir tecrübe ve hassasiyete sahip olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim Edirne'nin 26 Mart günü Bulgar işgaline girişinin altıncı yıl dönümü anılırken, gazetenin sayfalarında yer alan ifadeler şehir kamuoyunun bu noktadaki hislerini de gözler önüne sermektedir. "Gözyaşları" başlığı altında yer alan habere göre "Edirne sükût-u fecinin altıncı sene-i devriyesi"nde Sarayıçî'nin yeşil renkli örtüsü "masumane gözyaşlarıyla" ıslanmış; Mekteb-i Sultani öğrencileri neredeyse bütün "Trakya evladını koynunda yaşatan" bu alanda derin bir sessizlik içerisinde şehitler için dualar okumuş, hemen ardından da Muallim Abdurrahman Efendi, Sarayıçî'nde esir olarak tutulduğu günlere ait hatıralarını anlatmıştır (Paşaeli, 1919a, s. 2). Gerçekleştirilen bu anma töreni diğer yanıyla yeni bir mücadelenin eşliğinde bulunan cemiyet üyelerinin, yakın geçmişi unutmadığını da göstermektedir.

Mehmed Şeref Bey, hiç şüphesiz Trakya Paşaeli'nin yayınlanmasında merkezî bir rol oynamıştır. Ancak bu tutkulu projenin Mehmed Şeref Bey'in çevresinde yer alan entelektüel seçkinlerin desteği ile hayata geçirilebildiğini söylemek gerekir. Mehmed Şeref Bey kitap ve köşe yazarlığı, gazetecilik, çevirmenlik, avukatlık ve milletvekilliği görevleri ile oldukça donanımlı bir kişiliğe sahip olarak Edirne şehir ve basın tarihinin kilit isimlerinden biridir. Kendisinin sahip olduğu bu donanımlar, dönemin gazete editörleri için çizilebilecek tipik portreyle de oldukça uyumludur. Öte taraftan Mehmed Şeref Bey bu özellikleriyle Trakya Paşaeli'nin yayınlanmasında her ne kadar merkezî bir role sahip olsa da gazetenin gerek fikri oluşum aşamasında gerekse basım sürecinde cemiyete mensup entelektüellerin rolü de göz ardı edilmemelidir. Belirtmek gerekir ki gazetenin ilk sayısının cemiyetin kuruluşundan sadece 3 gün sonra yayınlanmış olması, bu anlamda editöryal olarak belirli bir ön çalışmanın yapıldığını hatta gerekli olan tüm teknik hazırlıkların gerçekleştirildiğini göstermektedir. Nitekim cemiyet üyeleri arasında yer alan dönemin Edirne Belediye Başkanı Mustafa Şevket Bey'in XIX. yüzyıl sonunda Edirne Vilayet Matbaa Müdürü olması, Edirne Vilayet Gazetesi'nin yayınlanmasında büyük katkılar göstermesi ve aynı zamanda 1908 yılında yayınlamaya başladığı Yeni Edirne gazetesi ile şehirdeki özel gazeteciliğin önde gelen isimlerinden biri olması dikkate değerdir (Kazancıgil vd. 2005, s. 11-12). Dolayısıyla Trakya Paşaeli'nin Edirne'ye uzun yıllardır hizmet veren şehir erkânının destek ve katılımcılığı ile yayınlanan bir gazete olduğu kolaylıkla söylenebilir.

Bilinçli Bir Tercih: Gazetenin Adı

Trakya Paşaeli, Trakya Bölgesi'nin etnik köken bakımından Türk olduğunu belge, istatistik ve sayısal veriler ile ortaya koymaya ve bu kapsamda ileri sürdüğü argümanları sadece yerel eksende değil, ileride ifade edileceği üzere, ulusal ve uluslararası kamuoyunun gündeminde tutabilmeye yönelik bir yayın politikası takip etmiştir. Bölgedeki Türk nüfusa bu fikri benimsetmek ve toplumu bilinçlendirebilmek için mücadele eden Trakya Paşaeli, bu noktada genellikle tarihsel referanslar ile yakın geçmişte meydana gelen mezalim vurgusunu kullanmıştır (Alp, 2018, s. 10-28). Bu kapsamda gazete isminin de bilinçli bir tercih olduğu söylenebilir. Nitekim gazetenin, Paşaeli ismini kullanmasının temel nedeni de bölgedeki Türk varlığının ve kimliğinin tarihsel olarak delillendirilebilmesine yönelik bir hamledir. Buna göre Osmanlı Türkleri

XIV. yüzyılın başlarında Trakya'ya geçtiği sırada Orhan Gazi tarafından yazılan bir fermanda, bu bölge "Paşaeli" olarak isimlendirilmişti (Paşaeli, 1918a, s. 1). Dolayısıyla bu isim, bölgedeki Türk kimliğinin oldukça eskilere dayandığını göstermekte ve bölge kamuoyuna bu doğrultuda bir mesaj vermektedir.

Gazetenin Tirajı, Dağıtımı, Finansmanı ve Yazar Kadrosu

Trakya Paşaeli'nin biçimsel özelliklerine bakıldığında ilk sayfanın üst ve orta kısmında büyük puntolar eşliğinde gazetenin adı, hemen altında ise "*Trakya Müdafâ'a Heyeti'nin nâşir-i efkârı*" klişesinin bulunduğu görülmektedir. Yine ilk sayfanın sağ üst kısmında gazetenin yayın numarası ve imtiyaz sahibinin yanı sıra nüshasının 40 para, yıllık aboneliğinin ise 50 kuruş olduğu bilgisi bulunmaktadır. İlk sayfanın sol üst kısmında ise gazetenin yayınlandığı tarih ve idari merkezi yer almaktadır. Trakya Paşaeli gazetesi 30,5x46 cm. ebatlarına sahip olmakla birlikte 4 sütun ve 2 sayfa olarak basılmıştır. Toplamda 47 sayı olarak yayınlanan Trakya Paşaeli gazetesinin tüm nüshalarının yer aldığı bir koleksiyon bulunmamaktadır. Edirne'nin 25 Temmuz 1920 tarihinde Yunan ordusu tarafından işgal edilmesiyle birlikte şehirde meydana gelen tahribatta I. Kolordu ve Edirne Vilayeti'ne ait belgelerin yanı sıra cemiyete ait tüm evrakların ve dolayısıyla da gazetelerin yok olduğu bilinmektedir (Mert, 2016, s. 162). Gazetenin günümüze kadar ulaşabilen 40 sayısı Beyazıt Devlet Kütüphanesi, Millî Kütüphane, Hakkı Tarık Us Koleksiyonu ve Atıf Efendi Kütüphanesi'nin süreli yayın koleksiyonlarında yer almaktadır.

Gazetenin haftada bir defa yayınlanacağı belirtilmiş ve başlangıçta bu yayın periyodu düzenli olarak takip edilebilmiştir. Fakat ilerleyen dönemlerde yaşanan bazı teknik ve mali sorunlar sebebiyle gazete çok daha uzun aralıklarla yayınlanabilmiştir. Öyle ki 46. ve 47. sayıları arasında yaklaşık 1 aylık süre bulunan Trakya Paşaeli gazetesi, ilk yayın yılının sonuna gelindiğinde sadece 37 sayı yayınlanabilmiştir.

Trakya Paşaeli, Edirne Vilayet Matbaası'nda basıldığı için gazetenin mizanpajı, vilayetin resmî gazetesi "Edirne"⁸ ile büyük bir benzerlik göstermektedir. Nitekim söz konusu gazetelerin kısa bir süre de olsa aynı zaman aralığında yayınlanan sayıları, bu benzerliği gözler önüne sermektedir (Edirne, 1918, s. 1; Vatansever vd. 2016, s. 229). Fakat bu noktada üzerinde durulması gereken en önemli husus, Trakya Paşaeli'nin yayınlanmasından yaklaşık olarak 3 hafta sonra, 26 Aralık 1918 tarihinde, Edirne Vilayet Gazetesi'nin yayın faaliyetlerini sonlandırmış olmasıdır. Hâlihazırda şehir bürokrasisinin sürekliliği için belirli bir evrak üretimi gerçekleştiren vilayet matbaasının aynı zamanda 2 gazete yayınlıyor oluşu beraberinde fazladan emek ve bütçe yükü getirmiş gibi gözükmektedir. Öte taraftan I. Dünya Savaşı sonrasında giderek küçülen merkez ve şehir ekonomilerinin, başta kâğıt ve mürekkep olmak üzere matbaa sarf malzemelerinin temininde bazı tedarik sorunları yaşamış olması da oldukça muhtemeldir (BOA, Babiâli Evrak Odası, 4534: 340032). Bu noktada Edirne Vilayet Gazetesi'nin sahip olduğu yayın hak ve önceliğinden feragat etmiş olduğu düşünülebilir. Edirne Vilayet Matbaası'ndaki mevcut imkânların Trakya Paşaeli için kullanılmış olması, gazetenin yerel idareden aldığı desteği, diğer yanı sıra da cemiyete verilen önemi göstermektedir. Ancak tüm bunlar, Trakya Paşaeli'nin, Edirne Vilayet Gazetesi'nin devamı niteliğinde bir yayıncılık faaliyeti

---

⁸ Vilayet gazeteleri, Osmanlı basınının başlangıçta sadece İstanbul ile sınırlı kalan yayıncılık ve kamuoyu faaliyetlerini geliştiren en önemli dönüm noktalarından biridir. "Tuna"nın 1865 yılında ilk vilayet gazetesi olarak yayınlanmasının ardından yüzyılın sonuna dek yaklaşık olarak 25 vilayet gazetesi yayınlanmıştır. Sayıları toplamda 47 olan vilayet gazeteleri arasında yer alan "Edirne" de şehrin ilk süreli yayını olarak ön plana çıkmaktadır (Kocabaşoğlu vd. 1995, s. 101-105). Vilayet gazeteleri üzerine gerçekleştirilen ilk çalışmalar konuyu genel perspektifte değerlendirirken bu yönelim daha sonra "bir şehir, bir gazete" formuna dönüşmüştür (Varlık, 1999, s. 99-102). Bu bağlamda Osmanlı Devleti'nde yayınlanan hemen hemen her gazete bir çalışmaya konu olmuştur. Fakat belirtmek gerekir ki Edirne Vilayet Gazetesi üzerine müstakil bir çalışma yapılmadığı gibi mevcut çalışmaların da gazete hakkında verdiği bilgiler hatalı ve eksiktir (Bilar, 2006, s. 102).

sürdüğü anlamına da gelmemektedir. Trakya Paşaeli her ne kadar yerel yönetimin desteğini arkasına almış olsa da gazetenin şehir kamuoyuna aktüel haberler yerine daha ziyade fikri bir alt yapı sunuyor oluşu bu iki gazetenin yayıncılık anlayışı ile misyonunu birbirinden net bir şekilde ayırmaktadır. Öte taraftan Trakya Paşaeli'nin yayın içerikleri, yerel ve politik bir yapıya sahip olan cemiyetin gündemindeki meseleler ve siyasi konjonktür bağlamında sürekli olarak güncellenmiştir. Daha çok yerel öge ve karakterler üzerinden bir "Türk Trakya" vurgusunda bulunan gazete, daha sonra da değinileceği üzere Millî Mücadele taraftarı olan cemiyetlerin tek çatı altında toplanmasıyla birlikte yerel içerikli makalelerin yanına millî vurguları daha fazla eklemeye başlamıştır.

Merkezi Edirne'de bulunan gazetenin bölge genelindeki dağıtımı, cemiyetin diğer iller ve ilçelerde açılan büroları üzerinden gerçekleştirilmiş olmalıdır. Ancak gazetenin vilayet haberleri kapsamında sık sık yayınladığı tebrik ilanları incelendiğinde, 1919'un Mayıs ayında Abacılarbaşı'nda açılan Trakya Hilali isimli ticarethanenin, Trakya Paşaeli'nin tespit edilebilen tek satış bayisi olduğunu da belirtmek gerekir (Paşaeli, 1919b, s. 2). Bunun yanı sıra gazete dağıtımında genel olarak posta yolunun tercih edildiği anlaşılmaktadır. Ne var ki gazetenin abonelere posta yoluyla ulaştırılmasında zaman zaman kimi sorunların yaşanmış olduğu da bir gerçektir.

Trakya Paşaeli gazetesinde yer alan bölgesel içerikli haberlerin "muhabir-i mahsusumuzdan" ifadeleri eşliğinde yayınlanmış olması ise dikkat çekicidir (Paşaeli, 1919c, s. 1). Ancak söz konusu hususi muhabirlerin gazetenin kadrolu personelleri olma ihtimali oldukça düşüktür. Bu haberlerin daha ziyade bölgedeki çeşitli idari birimlerden ve özellikle de cemiyet bürolarından aktarılan bilgilendirmelerin bir ürünü olması çok daha makul gözükmemektedir.

Trakya Paşaeli gazetesinin tirajı hakkında net bir sayı vermek neredeyse imkânsızdır. Genel olarak bu dönemde taşrada yayınlanan gazetelerin 200 ile 600 arasında değişen bir tiraja sahip olduğu düşünülmektedir (Kocabaşoğlu vd. 2019, s. 238). Bununla birlikte 14 Ocak 1919 tarihinde Kuleliburgaz-Hadımköy hattındaki demiryolu istasyonlarının Yunan ordusu tarafından ele geçirildiği (Güner, 1992, s. 25) göz önüne alınırsa gazetenin geniş bir dağıtım ağına sahip olmadığı, etkisinin daha ziyade şehir merkezi ile sınırlı olduğu söylenebilir. Ancak gazetenin Edirne Selimiye Yazma Eserler Kütüphanesi koleksiyonunda yer alan 21. sayısındaki Makriköy mührü dikkat çekicidir. Bu mührüden hareketle Trakya Bölgesi'nde kuzey ve doğu istikametinde yaşanan ulaşım sorunları nedeniyle gazetenin daha çok güney ve batı yönlerinde dağıtımının gerçekleştirilebildiği söylenebilir. Dolayısıyla Trakya Paşaeli gazetesinin Dimetoka, Sofulu, Ferecik, Dedeğaç hattını meydana getiren güzergâhta, hedeflediği etki göz önüne alınmaksızın, düzensiz de olsa dağıtımının yapıldığı ileri sürülebilir.

Trakya Paşaeli gazetesine abone olan okuyucuların eksiksiz bir listesini vermek ve bu doğrultuda genel bir okuyucu profili çizilebilir de oldukça güçtür. Ancak bölgede birbiri ardına kurulan cemiyet bürolarının, merkezî ve resmî bir yayın özelliği gösteren Trakya Paşaeli gazetesine abone olmaları kuvvetle muhtemeldir. Yine bu taşra bürolarının her nüsha için birkaç on sayı temin ettiği ve bu sayıları kendi yerleşim merkezlerinde en azından kahvehane gibi kamusal alanlara dağıtımını gerçekleştirdiği de makul gözükmemektedir. Öte taraftan bu büroların gazete dağıtımında olduğu gibi abone temin edilmesinde de rol oynadığı söylenebilir.

Aslına bakılırsa Trakya Paşaeli, başta vilayet gazeteleri olmak üzere neredeyse tüm şehir gazetelerinin yaşadığı benzer sorunlarla karşılaşmıştır. Bu sorunların başında ise sınırlı yaygınlık, gazetenin basım ve dağıtımını üstlenecek personel ve vasıta eksikliği, abone ücretlerinin geç ve eksik yatırılması gelmektedir. Nitekim cemiyet, yayın hayatına başladıktan birkaç ay sonra gazetenin sürekli olarak neşredilmesi nedeniyle bir bütçe

sorunu yaşamış ve okuyucularından gazete abone bedellerinin düzenli bir şekilde ödenmesini talep etmiştir. Bu talep aynı zamanda gazetenin temel gelir kaynağının abone ücretleri olduğunu göstermektedir. Mehmed Şeref Bey de kaleme aldığı hatıratında, cemiyetin gazeteye her ay 60 lira tahsisat ayırdığını ancak bu ücretin sadece 2 ay verilebildiğini ifade etmektedir (Aykut, 2010, s. 40). Nitekim gazete kısa süre sonra ciddi mali sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Gazetenin en önemli gelir kaynağını teşkil eden abone ücretlerinin zamanında yatırılmaması nedeniyle, gazete yönetimi bu konuyu belirli aralıklarla abonelerine hatırlatmaya devam etmiştir (Paşaeli, 1919d, s. 2). Temel gelir kaynağı abone ücretleri olan gazetenin bir diğer gelir kaynağı ise reklamlardır. Bu reklamların büyük bir kısmı şehirde hizmet vermekte olan çeşitli uzman doktorlara aittir (Paşaeli, 1919e, s. 2). Söz konusu reklamların her ne kadar cemiyet ile teması olan kişilere ait olabileceği akla gelse de, cemiyetin yaşadığı bütçe sorunu göz önüne alınırsa, bunun gazeteye ek gelir sağlama aracı olarak başvurulmuş bir yöntem olduğu düşünülebilir.

Öte taraftan gazete, henüz 5. sayısı yayınlandığında bazı dağıtım sorunlarıyla da karşı karşıya kalmıştır. Okuyuculardan alınan bilgiler doğrultusunda gazetenin düzenli ve hızlı bir şekilde dağıtımının gerçekleştirilemediği anlaşılmış, cemiyet bunun üzerine “*gayemizin kudsiyeti*” ifadelerine yer verdiği bir haberde sorunun giderilebilmesi için Edirne Posta Merkez Müdüriyeti’nden daha fazla özveri beklemiştir (Paşaeli, 1918b, s. 2). Ancak gerek gazetenin tirajı gerekse dağıtım ağının ötesinde daha önemli olan husus, Trakya Paşaeli’nin şehir ve bölge kamuoyuna yerel bir aidiyet fikri sunması, toplumu bu fikre inandırmaya ve harekete geçirmeye çalışmasıdır. Trakya Paşaeli gazetesi bu doğrultuda kamuoyunu güncel haberler ile bilgilendirmekten ziyade toplumun “düşman” karşısında motivasyon kazanabilmesine yönelik içerikler yayınlamıştır. Ayrıca bu yayın politikası tam anlamıyla didaktik ve tek taraflı bir şekilde sürdürülmemiş, gazetenin henüz ilk sayısından itibaren kolektif bir yayıncılık anlayışı takip edeceği bildirilmiştir. Başta Doğu ve Batı Trakya halkı olmak üzere bölge aydınlarına seslenilerek, gazetenin sayfaları “*bizi tanıtacak, tarihi ve ilmî vesikaları*” yayımlayabilecek herkese açılmıştır (Paşaeli, 1918c, s. 1). Ne var ki gazete kolektif bir yayıncılık politikası takip edileceğini belirtmiş olsa da kimi sebeplerden dolayı bu yayıncılık sürdürülebilir bir şekilde uygulanamamıştır. Gazetenin sadece 2 sayfa olarak yayınlanması, ilk sayfanın neredeyse tamamını kaplayan başmakalenin kamuoyunun fikri inşası ve yönlendirilmesi amacı taşıması, bunların yanı sıra cemiyet faaliyetlerinin her sayıda ayrıntılı bir şekilde aktarılması nedeniyle farklı içeriklere yeteri kadar yer ayrılamamıştır. Dolayısıyla gazetenin kalabalık bir yazar kadrosu bulunmamaktadır. Ancak Mehmed Şeref Bey’in hatıratından anlaşıldığı kadarıyla görevi, gazetede yayınlanacak tüm yazıları kontrol etmek olan bir yazı heyeti bulunmakta ve bu heyette kendisinin yanı sıra Münir Mustafa ile Doktor Rifat Osman yer almaktaydı (Aykut, 2010, s. 40).

Trakya Paşaeli gazetesinde makaleleri yayınlanan yazarların profesyonel anlamda gazeteci olmadığı anlaşılmaktadır. Gazetede yayınlanan makaleler ve diğer içerikler incelendiğinde 3 farklı yazar grubu olduğu söylenebilir. Bunlardan ilki cemiyet mensupları, bir diğeri yakın dönemde mezalim olgusuna şahitlik eden gerçek hikâyelere sahip sıradan insanlar ve son olarak da Edirne’de görevde bulunan öğretmenlerdir. Gazetede kendisine ait bir köşesi olan ve neredeyse her sayıda bu köşeyi dolduran tek yazar, İskeçeli Mehmed Sıdkı’dır. Edirne Sultanisi Edebiyat Öğretmeni olan yazar, köşesinde daha çok Tunca ve Meriç gibi yerel öğeler üzerinden kaleme aldığı şiirlere yer vermiştir (Sıdkı, 1919, s. 2). Mehmed Şeref Bey de gazetenin sahibi ve bir cemiyet üyesi olarak çeşitli siyasi makaleler yayınlamıştır. Trakya Paşaeli’nde makale ve köşe yazısı kaleme alan az sayıdaki yazardan biri olan Soysallıoğlu İsmail Suphi, cemiyet programı ve gazetenin yayın politikası doğrultusunda bazı makaleler yazmıştır. Bu kapsamda Soysallıoğlu tarafından kullanılan “*Trakya Garben, Şarken Başdan Aşağa İliklerine Kadar*

Türkdür, Müslümandır" başlığı, yazarın kaleme aldığı makaledeki vurguları da açık bir şekilde ortaya koymaktadır (Soysallıoğlu, 1919, s. 1). Fakat gazete idarehanesinin, okuyucuları tarafından gönderilen şiir ve yazıların oldukça uzun ve fazla olması nedeniyle yayınlanmadığını "üzülerek" belirtmesi (Paşaeli, 1919f, s. 2), Trakya Paşaeli'nin kamuoyundan belirli bir ilgi gördüğüne, aynı nispette amatör ve gönüllü bir yazar potansiyeline sahip olduğuna işaret etmektedir.

Mehmed Şeref Bey'in öncülüğünde yayınlanmaya başlayan gazetenin yayın hayatına son verme sebebi de kendisinin siyasi faaliyetleri ve aktüel pozisyonu ile yakından ilgilidir. 12 Ocak 1920 tarihinde toplanan ve Misak-ı Millî'yi hazırlayan son Osmanlı Mebusan Meclisi'ne Edirne milletvekili ve aynı zamanda Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti üyesi olarak katılan Mehmed Şeref Bey, siyasi faaliyetlerine İstanbul'da devam ederken kısa bir süre sonra da Malta'ya sürgüne gönderilmiştir (Aykut, 2010, s. 8-9). Gazetenin sahibi ve yazı işleri müdürü Mehmed Şeref Bey'in ardında bıraktığı bu boşluk doldurulamamış olacak ki gazete 5 Ocak 1920 tarihinde yayınladığı 47. sayısının ardından bir daha yayınlanamamıştır.

Trakya Paşaeli Gazetesinde Yer Alan Ana Konular ve Ön Plana Çıkan Temalar

Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin resmî yayın organı olan Trakya Paşaeli gazetesinin yayın politikası, değindiği temel konular ve kullandığı temalar, cemiyetin faaliyet programı ile doğrudan ilişkilidir. Bu bağlamda cemiyetin temel programı ve öncelikli amacının; Edirne Vilayeti'nin Balkan Savaşı'ndan önce sahip olduğu Edirne, Kırklareli, Tekirdağ, Gelibolu, Gümölcine ve Dedeoğaç sancakları dâhilindeki bütünlüğünü, Trakya'nın ırkî, kültürel, ekonomik ve tarihi anlamda Türklere ait olduğunu ilmî ve tarihî vesikalar ile ispat etmek olduğu (Güner, 1992, s. 24), göz önüne alınırsa, Trakya Paşaeli gazetesinde yer alan konu ve temalar şu şekilde başlıklandırılabilir.

Trakya Bölgesi'nde Yapılan Baskı ve Zulümler

Trakya Paşaeli gazetesinin hemen hemen her sayısında yer ayırdığı içeriklerin başında Bulgaristan ve Yunanistan tarafından bölgede yapılan mezalimleri konu edinen vesikalar yer almaktadır. Genel olarak "Batı Trakya Havadisleri" (Paşaeli, 1919g, s. 2) başlığı altında yayınlanan bu vesikalar başta yer, zaman ve şahıs bilgileri olmak üzere pek çok nicel veri içermekte ve daha ziyade birinci elden tanıklıklara dayanmaktadır. Bu kapsamda Ali Galip Bey tarafından resmî evraklardan elde edilen bilgiler doğrultusunda "Bulgar Zulümleri" başlığı ile yayınlanan yazı dizisi dikkat çekici bir örnektir (Galip, 1919, s. 1). Öte taraftan aynı konu, Bulgar zulümlerine bizzat tanıklık eden kişilerin kaleme aldıklarıyla da gündemdeki yerini korumuş, Balkan Savaşı'ndan 1919 yılına kadar meydana gelen mezalim olayları tanıkların ifadeleriyle gazetenin sütunlarındaki yerini almıştır. Bu doğrultuda "Pomak Abdülkerim" imzası ve "Bulgar Zulümleri" başlığı ile kaleme alınan uzun bir yazı oldukça çarpıcı ifadelerle sahiptir (Abdülkerim, 1919, s. 1-2). Yine aynı başlık altında Bulgarların başta Gümölcine olmak üzere Eğridere, Darıdere, Kırcaali ve Burgazdere'de yaptıkları zulüm, tecavüz ve gasp gibi olaylar çok kez ayrıntılı bir şekilde kamuoyuna aktarılmıştır (Paşaeli, 1919h, s. 1). Cemiyet, Trakya Paşaeli gazetesini üzerinden bölgesel sınırlar içerisinde sürdürdüğü bu faaliyetlerine ulusal bir kimlik kazandırabilmek adına benzer içerikli yazıları İstanbul gazetelerine de servis etmiştir. Bu kapsamda Doğu ve Batı Trakya'da meydana gelen baskı ve zulümler gerek Trakya Paşaeli gerekse İstanbul gazetelerinde vesika, grafik ve krokiler eşliğinde yayınlanmış hatta bu içeriklerin yabancı devlet adamlarına ve gazetelere servis edilmesiyle etki alanı daha da genişletilmeye çalışılmıştır (Güner, 1992, s. 34).

Trakya Bölgesi'nin Nüfus ve İstatistik Verileri

Trakya Paşaeli gazetesinde yayınlanan makale ve haberlerin büyük bir kısmında, nüfus istatistiklerinin önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Döneme ait nüfus verileri gazetenin henüz ilk sayısından itibaren A. Hayati ve Mehmed Şeref beyler tarafından kaleme alınan makalelerde ana tema olarak kullanılmıştır (Hayati, 1918, s. 2). Aslına bakılırsa bu verilere bölgede hak iddia eden diğer devletler de zaman zaman başvurmuştur. Ancak cemiyet üyeleri Trakya Bölgesi'nde hak iddia edebilmek için Bulgaristan ve Yunanistan tarafından hazırlanmış olan bu nüfus verilerinin "çarpıtılmış" olduğunu vurgulamakta gazete üzerinden gerçekleştirdiği yayınlarda bu verilerin "hatalı ve mesnetsiz" olduğunu ileri sürmektedir. Öyle ki Venizelos'un yaptığı bir konuşmada Trakya nüfusunun 3/5'ünün Rumlardan meydana geldiğini belirtip buradaki Türklerin bölgeyi terk edilmesi gerektiğini ileri sürmesi, Yunanistan'ın söz konusu toprak taleplerine dair verilebilecek örnekler arasında yer almaktadır (Güner, 1992, s. 49-51). Venizelos tarafından ileri sürülen bu iddialar karşısında İsmail Suphi Bey tarafından kaleme alınan makalede ise bölgedeki Rum nüfusun toplam nüfus içerisinde ancak %20'lik bir kesimi meydana getirdiği ayrıntılı bir şekilde ortaya konmuştur. Öte yandan söz konusu makale, Trakya Bölgesi'ndeki Türk kimliğini ve varlığını nüfus istatistiklerinin yanı sıra Edirne'de bulunan 145 İslam mahallesine karşılık 17 Rum mahallesinin olduğunu ve Edirne'de toplam 156 adet cami bulunduğunu belirterek daha da belirgin bir hâle getirmektedir. İsmail Suphi Bey ayrıca Trakya'nın iktisadî anlamda da Rumlara ait olduğunu ileri süren Venizelos'a bölgedeki Osmanlı şirketleri ve pazarları ile ithalat ve ihracat rakamları üzerinden yanıt vererek kendisinin bu iddialarını da "çürütmüştür" (Paşaeli, 1919ı, s. 1). Dolayısıyla bu nüfus verileri ve istatistikler, bölgenin Osmanlı Devleti'nde kalabilmesine yönelik en etkili koz ve meşruiyet aracı olarak kullanılmıştır. Hatta Dâhiliye Nezareti tarafından, ülke nüfusuna yönelik hazırlanan bir çizelgenin Trakya Bölgesi özelinde hatalı bilgiler içerdiğini fark eden cemiyet, konu hakkında derhâl bir tekzip yazısı yayınlayarak, nüfus konusunun önemini "*mesele geleceğimizle ilgili olduğundan düzeltilmesi rica olunur*" ifadeleriyle vurgulamıştır (Vakit, 1918, s. 1; Paşaeli, 1919ı, s. 2).

Cemiyet Faaliyetlerine Yönelik Yayınlar

Trakya Paşaeli gazetesi, ilk sayısında resmî yayın organı olduğu cemiyetin 10 maddelik programını kamuoyuna aktarırken başmakale olarak "Trakya" mahlası ile kaleme alınan "*Trakya Daima Osmanlıdır*" isimli metne yer vermiştir. Gazete böylece ilk sayısından itibaren yayın politikasını da açık bir şekilde ortaya koymuştur. Bu kapsamda cemiyetin ilk faaliyetlerinden biri, Trakya'nın köy, kasaba ve şehir olarak etnografik çerçevede "ırk itibarıyla" dağılımını gösteren bir harita hazırlamak olmuştur (Paşaeli, 1918d, s. 2).

Trakya Paşaeli gazetesinin hemen hemen her sayısında bulunan içeriklerden biri de "Bir Haftalık Cemiyet Faaliyeti" başlığını taşımaktadır (Paşaeli, 1919j, s. 2). Bu kapsamda genel olarak cemiyetin gerçekleştirmiş olduğu ilmî çalışmalar, cemiyetin Trakya Bölgesi'ndeki organizasyonu ve açılan yeni bürolar hakkında bilgiler verilmiştir. Öte yandan bölgede meydana gelen gelişmeler karşısında cemiyet tarafından gerçekleştirilen faaliyetler de gazetenin sütunlarında yer almıştır. Doğu Trakya'da bulunan Yunan ordusunun bölgeden çıkarılması için başta Edirne Belediye Başkanı Mustafa Şevket Bey ve Cemiyet Reisi Müftü Mestan Efendi olmak üzere oluşturulan heyetin Sadrazam Tevfik Paşa, Ahmet İzzet Paşa ve Çürüksulu Mahmud Paşa gibi bürokratlarla gerçekleştirdiği görüşmeler gazetede ayrıntılı bir şekilde yayınlanmıştır (Paşaeli, 1919k, s. 1). Bulgaristan meclisindeki Türk mebusların Sofya'daki yabancı devlet temsilciliklerine verdikleri muhtıra (Paşaeli, 1918e, s. 2), Bulgarların Sofya'da kurdukları Edirne Komitesi'nin faaliyetlerine yönelik kaleme alınan beyanname (Paşaeli, 1918f, s. 2) ve Amerika

Cumhurbaşkanı Wilson'a gönderilen izahname de gazetenin cemiyet faaliyetlerine yönelik gerçekleştirdiği yayınlar arasında değerlendirilebilir (Paşaeli, 1918g, s. 1-2).

Yine "Trakya'nın hukuk-ı milliye ve islamiyesini müdafaa etmek üzere" cemiyetin Paris Sulh Konferansı'na katılması için yaptığı hazırlıklar, yolculuk süreci ve konferansın ardından meydana gelen gelişmeler, Trakya Paşaeli gazetesinin sütunlarında uzun bir süre yer almıştır (Paşaeli, 1919l, s. 2). Bu noktada belirtmek gerekir ki Roma'da bulunan cemiyet üyeleri, basının kamusal gücünden burada da yararlanmışlar çeşitli vesika, broşür, grafik ve haritaları İtalyan gazetelerine servis ederek faaliyetlerini basın üzerinden uluslararası alanda da sürdürmeye devam etmişlerdir (Paşaeli, 1919m, s. 1).

İzmir'in İşgali Karşısında Verilen Tepkiler

İzmir'in Yunanistan tarafından işgali gerek İstanbul gerekse Anadolu basınının Millî Mücadele sürecinde konumlanacağı yeri seçmesi açısından adeta bir dönüm noktası olmuştur. İzmir'in işgali karşısında İstanbul ve Anadolu şehirlerinde protesto ve mitingler düzenlerken, Trakya Paşaeli de işgal karşısında ilk tepki veren gazeteler arasında yer almıştır. Öyle ki gazetenin 30 Mayıs 1919 tarihli 26. sayısı, tamamıyla bu konuya ayrılmıştır. Trakya Paşaeli gazetesi konu hakkında birçok makale yayınlarken bölge halkının gerçekleştirdiği mitinglerin yanı sıra cemiyet bürolarından gelen protesto telgraflarını da uzun bir süre gündemde tutmuştur (Paşaeli, 1919n, s. 2). Gazetede, İzmir'in işgalinin hemen ardından yayınlanan protesto telgraflarının ortak vurgusu ise bu işgalin tanınmadığına yöneliktir. Bu kapsamda cemiyetin Saray, Pınarhisar, Keşan, Tekirdağ, Lalapaşa ve Babaeski büroları ile belediye başkanlıklarından gelen protesto telgrafları, işgal karşısındaki ilk kamusal tepkiler olarak ön plana çıkmaktadır (Paşaeli, 1919o, s. 2). Mehmed Şeref Bey de bu çerçevede kaleme aldığı bir makalede İzmir'de yaşayan 1,5 milyon Türk'e atıfta bulunarak "İzmir Türk'tür" ifadesini kullanmıştır (Şeref, 1919, s. 1-2). Benzer bir tepki de Edirne Darülmüâllimin ve Sultanisi başta olmak üzere şehirde bulunan çeşitli cemiyetler, eşraf ve öğretmenlerden meydana gelen bir heyet tarafından verilmiştir (Atamer, 1968, s. 23). Trakya Paşaeli gazetesinin ilk kez "Trakya davası" dışında sütunlarında yer ayırdığı İzmir'in işgali meselesi, gazetenin ilk millî refleksi olarak ön plana çıkmaktadır. Fakat Trakya Paşaeli'nin bölgesel bir kurtuluş fikrinden ziyade Millî Mücadele kapsamında bir yayıncılık anlayışını benimsemesinin temelleri Mustafa Kemal Paşa'nın Sivas Kongresi'nin ardından çektiği telgraflara dayanmaktadır.

Cemiyetin Anadolu İle Birlikte Millî Mücadele'ye Katılması

Cemiyetin İstanbul'da bulunan daimi temsilcilerinden Celal Perin, Hüseyin Sabri, Hasan Tahsin ve Nedim Bey 7 Şubat 1919 tarihinde, İstanbul'da bulunan Mustafa Kemal ile bir görüşme gerçekleştirmiştir. Cemiyetin Trakya davası üzerine gerçekleştirilen görüşmede Mustafa Kemal, özellikle Doğu Trakya'daki mevcut hakların savunulması için cemiyet üyelerini teşvik etmekle birlikte bölgesel ve parça parça mücadele etmek yerine hep birlikte çalışmanın gerekliliğine vurguda bulunmuştur. Mustafa Kemal bu doğrultuda Samsun'a çıkışından yaklaşık 1 ay sonra, Millî Mücadele'nin Anadolu ve Rumeli temsilcilerinden oluşan bir heyet tarafından idare edilmesinin en etkili yöntem olacağı fikrinden hareketle söz konusu heyeti organize edebilmek için Sivas'ta millî bir kongrenin toplanmasını planlamıştır (Kısıklı, 1988, s. 32-34). Nitekim Sivas Kongresi kararlarınının 9. maddesine göre daha önce kurulmuş olan tüm cemiyetler Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti adı altında toplanmıştır. Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti her ne kadar Sivas Kongresi'ne bir temsilci göndermemiş olsa da kongrede alınan tüm kararların kabul edildiği Mustafa Kemal'e bildirilmiştir. Mustafa Kemal, Sivas Kongresi'nin hemen ardından bütün vali ve kumandanlıklara Heyet-i Temsiliye Reisi sıfatıyla alınan kararlar ile

Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin amaçlarını bildiren telgraflar iletirken tüm milletin bu mücadeleye yardımcı olmasını istemiştir (Paşaeli, 1919p, s. 2).

Trakya Paşaeli gazetesi de yaşanan bu gelişmeleri sığacağı sığacağı kamuoyunun bilgisine sunmuştur. Bu andan itibaren bölgesel kimliğinin ötesinde Millî Mücadele içerisine dâhil olan cemiyetin yayın organı hâline gelen gazete, daha çok millî vurguları ön plana çıkarmaya başlamıştır. Mustafa Kemal tarafından gönderilen tüm telgraflara sayfalarında yer ayıran Trakya Paşaeli gazetesi ilk ve son kez, Mustafa Kemal'in bu gelişmeleri konu edinen telgraflarının yer aldığı sayısında 4 sayfa olarak yayınlanmıştır. Gazetenin bu sayısında Mustafa Kemal'in gönderdiği telgraflara cemiyet ve Edirne Valiliği tarafından cevaben çekilen telgraflar da yer almaktadır (Paşaeli, 1919r, s. 2-3).

Bir Tarih Forumu Olarak Trakya Paşaeli

Trakya Paşaeli gazetesi cemiyet programı doğrultusunda yayınladığı aktüel ve tarihi konuların yanı sıra çeşitli tefrika metinler ile psikolojik olarak yıpranmış, askerî ve siyasi anlamda mağlup olmuş topluma, “*şanlı bir milletin mensubu*” ve “*büyük bir medeniyetin parçası*” olduğunu hatırlatmaya çalışmakta; böylece Trakya Bölgesi'nde yaşayan Türk toplumunun kendine güven duyarak öz saygısının yükselmesini hedeflemektedir. Nitekim söz konusu tefrika yazılar, tarihsel referanslar içermekle birlikte alt metinlerinde vatanseverlik duygularını ön plana çıkaran temalar barındırmaktadır.

Bu kapsamda ön plana çıkan içeriklerin başında Mücmel Trakya Tarihi (Paşaeli, 1919, s. 2) ve Traklar Kimlerdir? (Paşaeli, 1919s, s. 2) adlı metinler yer almakta olup söz konusu içerikler, hemen hemen gazetenin bütün sayılarında yayınlanmıştır. Öte yandan bu forumda yer alan ve yine Rifat Osman tarafından hazırlanan “Edirne Mahalleleri” başlıklı tefrikalar da hem resmî evraklara dayanan önemli bir çalışma hem de daha önce Venizelos'un bölgedeki Rum nüfusun Türk nüfustan fazla olduğuna yönelik iddialarına ayrıntılarıyla verilmiş bir cevap niteliği taşımaktadır (Osman, 1919, s. 2).

“Türk Trakya Rum Trakya” (Paşaeli, 1919t, s. 1) başlıklı yazı dizisinde ise bölgedeki Türk ve Rum nüfusun ayrıntılı bir istatikselsel dökümü verilirken altı sıklıkla çizilen temel vurgu “*Edirne'nin ruhuyla bütün varıyla Türk*” olduğudur (Paşaeli, 1919u, s. 1). Öte yandan Belediye bütçesi (Paşaeli, 1919v, s. 2), tayinler (Paşaeli, 1919y, s. 2), şehirdeki genel sağlık hizmetleri (Paşaeli, 1918h, s. 2) ve şehirde meydana gelen çeşitli olaylar (Paşaeli, 1919z, s. 2) gazetenin ikinci sayfa haberleri olarak zaman zaman kamuoyu ile paylaşılmıştır.

Sonuç

Trakya Paşaeli, temelde her ne kadar “Mütareke ve Millî Mücadele Basını” olarak adlandırılan dönemin bir ürünü olsa da gazetenin içerisinde barındırdığı yerel dinamik ve aktörler ile kurumsal tarihi bu bağlamı oldukça genişletmektedir. Mondros Mütarekesi'nin ardından ülkenin birçok yerinde ortaya çıkan bölgesel kurtuluş fikirlerinin ilk kamusal yansımalarından olan Trakya Paşaeli, aynı zamanda ilk resmî cemiyet gazetesi olarak da ön plana çıkmaktadır. Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin resmî yayın organı olan gazete, ilk olarak muhtemel bir Yunan işgali karşısında Trakya Bölgesi'nin Osmanlı Devleti'nde kalması için mücadele etmiştir. Bu mücadeleyi resmî evrak, belge ve istatikselsel verilerle sürdürmekte olan cemiyet, Trakya Paşaeli gazetesini adeta bir tarih ve belge forumu olarak kullanmıştır. Dolayısıyla gazetede yayınlanan içerikler, Trakya Paşaeli'yi gerek cemiyet gerekse bölge tarihi açısından birinci elden bir kaynak konuma getirmektedir. Öte yandan gazetenin bölgesel gelişmeler hakkında da çeşitli bilgilere yer vermesi döneminde yayınlanan tek gazete olan Trakya Paşaeli'yi, Edirne şehir tarihi bağlamında da “söz sahibi” yapmaktadır.

Gazetenin yayın politikasını belirleyen en önemli faktörün Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin faaliyet programı olduğu göz önüne alındığında, Trakya Paşaeli'nin

daha çok bölgesel anlamda yerel unsurları ön plana çıkardığı anlaşılmaktadır. Özellikle Balkan Savaşları sırasında şehirde meydana gelen Bulgar mezalimine dair tanıklıklara yer veren gazete, böyle bir durumun tekrarlanabilme ihtimaline karşılık bölgedeki Türk nüfusu bilinçlendirmeye çalışmıştır. Ancak gazetenin yayın politikası İzmir'in işgali ve özellikle de Sivas Kongresi'nin ardından belirgin şekilde millî bir eksene doğru evrilmeye başlamıştır. Son olarak Trakya Paşaeli'nin sahip olduğu yerel bağlam, özde Edirne genelinde ise Osmanlı taşrasında bir gazete yayınlamanın "kurumsal" tarihi hakkında da dikkat çekici veriler sunmaktadır.

KAYNAKÇA

- ALP, İ. (2018). "Balkan Savaşları'nda Edirne'nin Sükûtu ve Yaşanan Faciâlar". *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*. XV/60: 1-33.
- ALTINEL, C. (2017). *1863-1931 Şevket Dağdeviren ve Edirne'si*. İstanbul: Edirne Belediye Başkanlığı Yayınları.
- ARIKAN, Z. (1988). "İşgal Dönemi İzmir Basını". *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*. 5: 13.
- ASLAN, M. (2017). *Mısır Sorunu'nun Takvîm-i Vekâyi'ye Yansımaları (1831-1841)*. Bitlis: Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- ATAMER, H. (1968). "Millî Direnme". *Belgelerle Türk Tarih Dergisi*. 7: 19-23.
- AYKUT, M. Ş. (2010). *Trakya Millî Mücadele Tarihi Malta Hatıratı ve Malta'da Türkler*. (hızl. Hasan Berke Dilan). İstanbul: Alfa Yayınları.
- BAHİR, S. (2018). "Millî Mücadele'nin Elazığ'dan Yükselen Sesi Satvet-i Milliye'nin Edebî Yönü Üzerine". *Türk Basın Tarihi*. Ankara. II: 1021-1061.
- BEKTAŞ, A. (2000). *Kamuoyu, İletişim ve Demokrasi*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- BIYIKLIOĞLU, T. (1992). *Trakya'da Millî Mücadele*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- BİERNATZKİ, W. (2003). "War and Media". *Communication Research Trends, Centre for the Study of Communication and Culture*. XXII/3: 3-31.
- BİLAR, E. (2006). *Edirne'nin Basın-Yayın Tarihi (1361-2006)*. I. İstanbul: Edirne Valiliği Yayınları.
- GÜNER, Z. (1992). *Trakya-Paşaeli Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti'nin Kuruluşu ve Faaliyetleri (1 Aralık 1918-13 Mayıs 1920)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Yayımlanmamış Doktora Tezi).
- İNUĞUR, M. Nuri (2005). *Basın ve Yayın Tarihi*. İstanbul: Der Yayınları.
- İSLAM, İ. (2009). "Millî Mücadele'ye Muhalif Bir Gazete: Ferdâ". *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*. 12: 158-174.
- KAŞIYUĞUN, A. - M. ÇOLAK (2014). "Savaş ve Propaganda: Birinci Dünya Savaşı'nda Alman Propagandası". *History Studies*. VI/5: 157-176.
- KAZANCIGİL, R. (2005). *Dağdevirenzâde M. Şevket Bey'in Edirne Tarihi ve Balkan Savaşı Anıları*. Edirne: Türk Kütüphaneciler Derneği Edirne Şubesi Yayınları.
- KESKİN, Ö. (2015). "Millî Mücadele'ye Giden Yolda Bir Gazetenin Doğuşu: İstikbâl". *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. IV/2: 183-198.

- KISIKLI, E. (1988). "Sivas Kongresinin Millî Mücadelede Kamuoyu Oluşturulması Açısından Önemi". *Atatürk Yolu Dergisi*. I/1: 29-42.
- KOCABAŞOĞLU, U. - A. AKAN (2019). *Mütareke ve Millî Mücadele Basını Direniş ile Teslimiyetin Sözcüleri ve "Mahşer" in 100 Atlısı*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- KOCABAŞOĞLU, U. - A. BİRİNCİ (1995). "Osmanlı Vilâyet Gazete ve Matbaaları Üzerine Gözlemler". *Kebikeç*. 2: 101-109.
- KOLOĞLU, O. (1993). *Türk Basını Kuvayi Milliye'den Günümüze*. İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- KÖROĞLU, E. (2010). *Türk Edebiyatı ve Birinci Dünya Savaşı Propagandadan Millî Kimlik İnşasına*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- MERT, Ö. (2016). "İşgalden Kurtuluşa Doğu Trakya". *Atatürk Yolu Dergisi*. XV/58: 123-176.
- ÖYMEN, O. (2014). *Bir Propaganda Silahı Olarak Basın, Dünyada ve Türkiye'de Sansür, Baskı ve Yönlendirme*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- ÖZYÜREK, M. (2018). "Millî Mücadele Dönemi'nde İstanbul Basınının Anadolu'dan Haber Alma Kaynakları". *Türk Basın Tarihi*. III: 1095-1114.
- POLAT, Ü. G. (2014). "I. Dünya Savaşında İngiliz ve Türk Propaganda Gazetelerinin Etkinliği Üzerine Bir Değerlendirme (el-Hakika ve Mısavver Çöl)". *OTAM*. 36: 141-155.
- ŞALLI, H. (2021). *Balkan Savaşları'nda Bürokrasi, Basın ve Kamuoyu*. Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Yayımlanmamış Doktora Tezi).
- TEKİNSOY, Y. E. (2018). "Birinci Balkan Savaşı'nda Bir Propaganda Unsuru Olarak Vaaz". *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*. XIII/12: 317-341.
- VARLIK, B. (1999). "Yerel Basının Öncüsü: Vilâyet Gazeteleri". *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*. I. İstanbul: İletişim Yayınları.
- VATANSEVER, E. – S. C. SANNAV (2016). "Bulgaristan Millî Kütüphanesinde Muhafaza Edilen Üç Türk Gazetesi: Tuna, Edirne ve Ahâli". *II. Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Eğitim ve sosyal Bilimler Sempozyumu*. İstanbul: Pegem Akademi: 223-233.
- YALÇIN, D. vd. (2005). *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi I*. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.
- YALMAN, A. E. (2020). *Modern Türkiye'nin Gelişim Sürecinde Basın (1831-1913)*. (çev. Birgen Keşoğlu). İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.

Arşiv Belgeleri

- BOA, Sadaret Mühimme Kalemi Evrakı. A. MKT. MHM. 740: 20.
- BOA, *Babiâli Evrak Odası*, 4534: 340032.

Sürelî Yayınlar

- ABDÜLKERİM, P. (13 Ocak 1919). "Bulgar Zulümleri". *Trakya Paşaeli*: 1-2.
- "Belediye Bütçesi" (15 Nisan 1919). *Trakya Paşaeli*: 2.
- "Bir Haftalık Cemiyet Faaliyeti" (6 Ocak 1919). *Trakya Paşaeli*: 1-2.

- "Doktor Cevdet Şakir ve Feyzi Tevfik Beyler" (24 Mart 1919). *Trakya Paşaeli*: 2.
- "Düşmanlarımızın Trablusgarb'a Götürdükleri Medeniyetten Yegâne Dersler" (15 Şubat 1327). *Şehbal*. No: 47: 447.
- "Edirne Heyet-i Mahsusası" (10 Ağustos 1913). *Tanîn*. No: 1687: 1.
- "Edirne Heyetleri" (18 Eylül 1913). *Servet-i Fünûn*. No: 1163: 441.
- "Edirne İçin" (10 Ağustos 1913). *Tanîn*: No: 1687: 1.
- GALİP, A. (6 Ocak 1919). "Bulgar Zulümleri". *Trakya Paşaeli*. No: 6: 1-2.
- "Garbî Trakya Havadisi" (27 Ocak 1919). *Trakya Paşaeli*. No: 9: 2.
- "Garbî Trakya Meb'uslarının Muhtırası" (27 Ocak 1919). *Trakya Paşaeli*. No: 9: 1.
- "Hak ve Hakikat Devrindeyiz, Sofya'daki Edirne Komitesi ve Hakikat" (2 Aralık 1918). *Trakya Paşaeli*. No: 1: 1.
- HAYATİ, A. (2 Aralık 1918). "Hayal Arkasında". *Trakya Paşaeli*. No: 1: 1-2.
- "Haydi Ya Ahi, Gayret..." (11 Kasım 1911). *Karagöz*. No: 356: 4.
- "İtalya Vahşeti" (3 Teşrinisani 1911). *Tanin*. No: 1139: 3.
- "İtalyan İçeriye Girecekmiş de Avrupalılar Bırakmıyorlarmış..." (12 Haziran 1912). *Karagöz*. No: 4171.
- "İtalyan Vahşetleri" (27 Kânunuevvel 1912). *Tanin*. No: 1191: 5.
- "İzmir'in İşgal-i Ahiri Üzerine" (21 Mayıs 1919). No: 25. *Trakya Paşaeli*: 2.
- "Kırkkilise Muhabir-i Mahsusamızdan" (3 Mayıs 1919). *Trakya Paşaeli*. No: 14: 2.
- "Medeni İtalya" (20 Teşrinievvel 1911). *Tanin*. No: 1125: 2.
- "Mücmel Trakya Tarihi" (3 Şubat 1919). *Trakya Paşaeli*. No: 10: 2.
- "Mühim Bir Hadise ve Sobranya'nın Türk Mebusları" (16 Aralık 1918). *Trakya Paşaeli*. No: 3: 2.
- "Nüfus Meselesi" (26 Aralık 1918). *Edirne*. No: 1798: 1.
- OSMAN, R. (9 Aralık 1919). "Tarihi Sahifeler Edirne Mahalleleri". *Trakya Paşaeli*. No: 46: 2.
- "Paşaili" (2 Aralık 1918). *Trakya Paşaili*. No: 1: 1.
- "Posta Merkez Müdüriyetinden Ricamız" (30 Aralık 1918). *Trakya Paşaeli*. No: 5: 2.
- "Protesto" (21 Mayıs 1919). *Trakya Paşaeli*. No: 25: 2.
- "Rica" (15 Nisan 1919). *Trakya Paşaeli*. No: 20: 2.
- SIDKI, İ. M. (31 Mart 1919). "Meriç, Kamer ve Ben". *Trakya Paşaeli*. No: 18: 2.
- "Siyasî Mümessillerimiz Avrupa Yolunda" (24 Mart 1919). *Trakya Paşaeli*. No: 17: 2.
- SOYSALLIOĞLU, İ. S. (17 Mart 1919). "Trakya Garben Şarken, Başdan Aşağa İliklerine Kadar Türktür, Müslümandır". *Trakya Paşaeli*. No: 16: 1-2.
- "Sultan Selim Mitingi" (30 Mayıs 1919). *Trakya Paşaeli*. No: 26: 2.
- ŞEREF, M. (2 Aralık 1919). "Edirne Taze Hayat Buluyor". *Trakya Paşaeli*. No: 1: 1 -2.
- ŞEREF, M. (30 Mayıs 1919). "İzmir". *Trakya Paşaeli*. No: 26: 1.
- ŞEREF, M. (24 Kasım 1919). "Yunanlılara Has Hareketlerden". *Trakya Paşaeli*. No: 44: 2.

- “Şuun, Gözyaşları” (31 Mart 1919). *Trakya Paşaeli*. No: 18: 2.
- “Tayin” (15 Nisan 1919). *Trakya Paşaeli*. No: 20: 2.
- “Telgraflar” (11 Ekim 1919). *Trakya Paşaeli*. No: 41: 3.
- “Teşekkür” (11 Aralık 1918). *Trakya Paşaeli*. No: 2: 2.
- “Teşekkür” (2 Eylül 1919). *Trakya Paşaeli*. No: 36: 2.
- “Trablus’un Vahşiler Tarafından İşgalini Müteakib Manzarası” (Ekim 1911). *Resimli Kitab*. No: 33: 737.
- “Trakya Hilali” (7 Mayıs 1919). *Trakya Paşaeli*. No. 23: 2.
- “Traklar Kimlerdir” (2 Ekim 1919). *Trakya Paşaeli*. No: 40: 2.
- “Trakya Kongresi” (15 Temmuz 1919). *Trakya Paşaeli*. No: 32: 1.
- “Trakya Paşaeli Heyeti Huzûr-ı Şahanede” (7 Nisan 1919). *Trakya Paşaeli*. No: 19. 1.
- “Trakya Paşaeli Müdafaa Hey’et-i Osmâniyesi Riyâsetinden Vârid Olmuştur” (24 Mart 1919). *Trakya Paşaeli*. No: 17: 1.
- “Trakya Paşaeli Müdâfaa Heyet-i Osmaniyesi Merkez-i Umûmîsi Riyâset-i Fazılasından” (6 Ocak 1919). *Trakya Paşaeli*. No: 6: 1-2.
- “Trakya Paşaeli Müdafaa Heyet-i Osmâniyesinin Amerika Reis-i Cumhûru Mösyö Wilson’a Gönderdiği İzahname” (11 Aralık 1918). *Trakya Paşaeli*. No: 2: 1.
- “Trakya Paşaeli Müdâfaa Heyetinin Bir Haftalık Faaliyeti” (16 Aralık 1918). *Trakya Paşaeli*. No: 3: 1.
- “Türk Trakya Rum Trakya 3” (24 Mart 1919). *Trakya Paşaeli*. No: 17: 1-2.
- “Türk Trakya Rum Trakya” (10 Mart 1919). *Trakya Paşaeli*. No: 15: 1-2.
- “Edirne” (27 Aralık 1918). *Vakit*. No: 424: 1.
- “Vilayetimizde Ahval-i Sıhhiye” (11 Aralık 1918). *Trakya Paşaeli*. No: 2: 2.
- “Vilayetin Beyanamesi” (11 Ekim 1919). *Trakya Paşaeli*. No: 41: 4.
- “Vilâyetteki Vukuat” (17 Mart 1919). *Trakya Paşaeli*. No: 16: 2.

EKLER

Ek 1: Trakya Paşaeli gazetesinin ilk sayısı ve Trakya Paşaeli Müdafaa Heyet-i Osmaniyesi'nin programı (Trakya Paşaeli, 1918, s. 1)

Makale/Haber/İçerik Başlığı	Yazarı	Konusu
2 Aralık 1918		
Trakya Daima Osmanlıdır	Trakya	Cemiyet Programına Yönelik Hazırlanan Çalışma
Muhterem ve Necib Misafirimiz		Vilayet Haberi
Edirne Taze Hayat Buluyor		Siyasi Makale
Trakya Paşaili Müdafaa Heyet-i Osmaniyesinin Programıdır		Cemiyet Programına Yönelik Hazırlanan Çalışma
Paşaili		Gazete Duyurusu
Nevasan	İskeçeli Mehmed Sıdkı	Edebî içerik
Hak ve Hakikat Devrindeyiz – Sofya'daki Edirne Komitesi ve Hakikat		Siyasi Makale
Hayal Arkasında	Trakya A. Hayati	Cemiyet Programına Yönelik Hazırlanan Çalışma
Telgraflar		Telgraf
11 Aralık 1918		
Trakya Paşaeli Müdafaa Heyeti Osmaniyesinin Amerika Reis-i Cumhuri Mösyö Vilson'a Gönderdiği İzahname		Cemiyet Faaliyetleri
Muhik Bir Taleb		Siyasi Makale
General Franse Desperey		Siyasi Haber
Tayin		Tayin
Petrol Celbi		Vilayet Haberi
Vilayetimizde Ahval-i Sıhhiye		Vilayet Haberi
Musib Bir Karar		Siyasi Makale
Meclis-i Umumi		İdari Vilayet Haberi
Zeriyat		Vilayet Haberi
Kavaklı'dan Trakya Cemiyeti'ne Telgrafname	Müftü Mustafa	Okur Mektubu
Trakya		Vilayet Haberi
Teşekkür		Duyuru – Tebrik
Telgraflar		Telgraf
16 Aralık 1918		
Trakya Paşaili Müdafaa Heyet-i Osmâniyesinin Amerika Reis-i Cumhûru Mösyö Vilson'a Gönderdiği İzahnâmeden Mâba'd	Trakya-Paşaili Müdafaa Heyet-i Osmânîyesi Edirne Merkezi	Cemiyet Faaliyetleri
Türk Trakya- Bulgar Trakya		Cemiyet Programına Yönelik Çalışma

Nuhat	İskeçeli Mehmed Sıdkı	Edebî İçerik
Trakya-Paşaili Müdafa'a Heyetinin Bir Haftalık Faaliyeti		Cemiyet Faaliyetleri
Kırkkilise'den		Cemiyet Faaliyetleri
Trakya		Cemiyet Faaliyetleri
Keşan		Cemiyet Faaliyetleri
Uzunkörü		Cemiyet Faaliyetleri
Dimetoka-Kavaklı		Cemiyet Faaliyetleri
Lalapaşa		Cemiyet Faaliyetleri
Mühim Bir Hâdise ve Sobranya'nın Türk Meb'usları		Bölgesel Siyasi Haber
30 Aralık 1918		
Osmanlı Anâsırında Kuvve-i Lusukiye Ne Olabilir?		Siyasi Makale
Vesâik-i Resmîyeye Müstenid Bulgar Mezâlimi		Cemiyet Programına Yönelik Hazırlanan Çalışma
Sobranya'da Müslüman Meb'uslarına	Bulgar Meclis-i Meb'ûsânı A'zâsından Mehmed Celâl	Bölgesel Siyasi Haber
Trakya Paşaili Heyetinin Mülhakât Teşkilâtı		Cemiyet Faaliyetleri
Trakya		Vilayet Haberi
Meşrûtiyetten Evvel	Eşref	Edebî İçerik
Karaağaç'da Bulgarların Miting Teşebbüsleri		Vilayet Haberi
Edirne Belediye Reisine Teşekkür		Duyuru - Tebrik
Gümülcineli Hoca Mehmed Efendi		Bölgesel Haber
Papas Arsin Efendi		Tayin
Nâfia Sermühendisi Vekilinin Vazife Nâşinaslığı		Siyasi Haber
Posta Merkez Müdüriyetinden Ricamız		Gazete Duyurusu
Mücmel Trakya Tarihi		Tefrika Metin
6 Ocak 1919		
Trakya Zincir Altında		Siyasi Makale
Bulgar Zulümleri	Ali Galib	Cemiyet Programına Yönelik Çalışma
Sihâm-ı İkâz	Eşref	Edebî İçerik
Bir Haftalık Cemiyet Faaliyeti		Cemiyet Faaliyetleri
Kırkkilise Şimendiferi Meclis-i Umumi Vilâyet		Bölgesel Haber İdari Vilayet Haberi

Edirne Gümrüğüne Dâir Yanlış Bir Karar		İdari Vilayet Haberi
Belediye İntihâbı		İdari Vilayet Haberi
Ağnâm Rusûmu		Vilayet Haberi
Mücmel		Tefrika Metin
Trakya Tarihi		
13 Ocak 1919		
Osmanlı Câmî'a-i Milliyesinde Kuvve-i Lusûkiye Ne Olabilir		Siyasi Makale
Bulgar Zulümleri	Pomak Abdulkerim	Cemiyet Programına Yönelik Hazırlanan Çalışma, Okur Mektubu
Sihâm-ı İkâz	Eşref	Edebî İçerik
Bulgarların Muhtırası		Bölgesel Siyasi Haber
Trakya Paşaili Hey'etinin Muhtırası		Cemiyet Faaliyetleri
İrtihâl-i Müessif		Vefat İlanı
20 Ocak 1919		
Vilâyetimiz		Siyasi Makale, Vilayet Haberi
Bulgar Zulümleri Edeköy Katliâmı		Cemiyet Programına Yönelik Hazırlanan Çalışma
Mersiye	İskeçeli Mehmed Sıdkı	Edebî İçerik
Bir Sadâ	İskeçeli Hasan Tahsin	Siyasi Makale
Edirne İngiliz Mürahas-ı Askeriyesi Miralay Mister Samson Cenablarının Nazar-ı Dikkatlerine		Cemiyet Faaliyetleri, Siyasi Makale
Divân-ı Harb		Siyasi Haber
Tren Yolunda Giderken Hayvan Hırsızlığı		Toplumsal Haber
27 Ocak 1919		
Beklemek mi Yapmak mı?		Siyasi Makale
Garbî Trakya Meb'uslarının Muhtırası		Siyasi Bölgesel Haber
Bulgar Mugâlatası		Bölgesel Haber
Ra'd-ı Kazâ	Eşref	Edebî İçerik
Trakya Gazetesi Müdüriyet-i Âliyesine	Hasan Tahsin	Okur Mektubu
Sofyada Bulgar Başvekili ve Dâhiliye Nâzırına Gümölcine'den Verilen Telgraf	Hüseyin Hilmi	Bölgesel Haber
Garbî Trakya Havâdisi		Bölgesel Haber
Tehcir Meselesi		Toplumsal Haber

Meclis-i Umûmî Azalığı		İdari Vilayet Haberi
3 Şubat 1919		
Çorlu'daki Vak'a Münâsebetiyle		Bölgesel Haber, Siyasi Makale
Traklar Kimlerdir?		Tefrika Metin
Vilâyet Vâliliği		Vilayet Haberi
Bir Sual		Siyasi Makale
Muvâsalat		Vilayet Haberi
Teessür		Toplumsal Haber
Trakya Gazetesi Müdüriyet-i Vâlâsına		Okur Mektubu
Zayi' Mühür		Kayıp İlanı
Mücmel Trakya Tarihi		Tefrika Metin
10 Şubat 1919		
Hak mı Kuvvet mi?		Siyasi Makale
Muzâ'af Bir Tehlike	İskeçeli Hasan Tahsin	Siyasi Makale
Şuûn		Vilayet Haberi
Trakya Paşaili Cem'iyetinden		Cemiyet Faaliyetleri
Mücmel Trakya Tarihi		Tefrika Metin
17 Şubat 1919		
Hal ve Vaziyetimiz		Siyasi Makale
Traklar Kimlerdir		Tefrika Metin
Kamer ve Tunca	İskeçeli Memed Sıdkı	Edebî İçerik
Muhterem Trakya Gazetesine	Dâr-ul Muallimîn Müdürü Rıdvan Nâfiz	Okur Mektubu
Celb-i Dikkat		
Mücmel Trakya Tarihi		Tefrika Metin
24 Şubat 1919		
Yaşamak Hakkı		Siyasi Makale
Traklar Kimlerdir?		Tefrika Metin
Yanlış Telakki	Hasan Tahsin	Siyasi Makale
Ferman-ı Hümâyûn Kiraati		Siyasi Haber
Garbî Trakya Ahvâli		Bölgesel Haber
Edirne Karaağaç Cevlânı		Vilayet Haberi
3 Mart 1919		
Trakya Mektup Yazan Edirneli İslam Gencine		Gazete Duyurusu
Trakya Sermuharriri Beyefendiye	Bir Garbî Trakyalı	Okur Mektubu
Kırkkilise Muhâbir-i Mahsûsumuzdan		Bölgesel Haber
Kamer ve Arda	İskeçeli Memed Sıdkı	Edebî İçerik
Traklar Kimlerdir?		Tefrika Metin
Ta'yin		Tayin Haberi

Tebrik ve Tavsiye Zayîi		Duyuru – Tebrik Kayıp İlanı
10 Mart 1919		
Türk Trakya- Rum Trakya		Cemiyet Programına Yönelik Hazırlanan Çalışma
Kamer ve Meriç 3	İskeçeli Memed Sıdkı	Edebî İçerik
Trakya Paşaili Müdafaa Hey'et-i Osmâniyesi Edirne Merkez İdâresinin Trakyalılara Beyannâmesi		Cemiyet Faaliyetleri
Trakya Havâdisi		Bölgesel Haber
Hâkim Faik Bey		Vilayet Haberi
Ziver Bey		Vilayet Haberi
17 Mart 1919		
Trakya Garben, Şarken Başdan Aşağa İliklerine Kadar Türkdür, Müslümandır	Soysallıoğlu İsmail Subhi	Cemiyet Programına Yönelik Hazırlanan Çalışma
Paşaili Trakya Gazetesi İdârehânesine	Edirne Vâli Vekîli Salih Salim	Okur Mektubu
Kamer, Tunca, Ben	İskeçeli Memed Sıdkı	Edebî İçerik
Trakya ve İstikbal	Rumelili	Siyasi Makale
Traklar Kimlerdir		Tefrika Metin
Vilâyetteki Vukuat		Vilayet Haberleri
24 Mart 1919		
Türk Trakya- Rum Trakya		Cemiyet Programına Yönelik Hazırlanan Çalışma
Traklar Kimlerdir		Tefrika Metin
Siyasî Mümessillerimiz Avrupa Yolunda		Cemiyet Faaliyetleri
Arda, Tunca, Ben...	İskeçeli Memed Sıdkı	Edebî İçerik
Kırık Desti		Siyasi Makale
Trakya-Paşaili Müdafaa Heyet-i Osmâniyesi Riyâsetinden Vârid Olmuştur		Cemiyet Faaliyetleri
İstanbul Vahdet-i Millîye Riyâset-i Celîlesine		Cemiyet Faaliyetleri
Mülhakâta Tamim		Bölgesel Haber
Doktor Cevdet Şakir Ve Feyzi Tefvik Beyler		İlan
Doktor Fuad Ahmed		İlan
31 Mart 1919		
Edirne Osmanlıdır		Siyasi Makale

Edirne Tarihi	Doktor Rifat Osman	Tefrika Metin
Traklar Kimlerdir?		Tefrika Metin
Meriç, Kamer, Ben	İskeçeli Memed Sıdkı	Edebî İçerik
Şuun Göz Yaşları!		Toplumsa Haber – Anma Töreni
Mevlûd-ü Şerîf		Toplumsal Haber
Selânik Müslümanları		Bölgesel Haber
Müslümanlara Satamazsın?..		Siyasi Makale
Doktor Fuad Ahmet		İlan
Doktor Cevdet Şakir ve Feyzi Tefvik Beyler		İlan
7 Nisan 1919		
Trakya Paşaeli Heyeti Huzur-u Şahanede		Cemiyet Faaliyetleri
Şuun - Gelibolu Mutasarrıfı Necib Bey		Bölgesel Haber
Meriç, Kamer ve Ben	İskeçeli Memed Sıdkı	Edebî İçerik
Dava Vekilleri Cemiyeti		Adli Vilayet Haberi
Tebdil		Vilayet Haberi
Zayı Cüzdan		Kayıp İlanı
Edirne Tarihi		Tefrika Metin
15 Nisan 1919		
Biz, Varız?		Siyasi Makale
Şuûn - Selam-ı Şahâne		Siyasi Haber
Trakya - Paşaeli Müdafaa Heyet-i Osmânîyesinden		Cemiyet Faaliyetleri
Hayrabolu'dan Telgraf		Bölgesel Haber
Yılan Hikâyesi		Siyasi Makale
Bir Tezad ve İskeçe'de Âyin-i Rûhânî		Siyasi Makale
Rica		Gazete Duyurusu
Meriç, Kamer, Ben	İskeçeli Memed Sıdkı	Edebî İçerik
"Reşadiye" Bahçesinde Daru'l Eytâm Talebesi		Vilayet Haberi
Köprü Tamiri		Bölgesel Haber
Kaza		Bölgesel Haber
Uzunköprü Vakası		Bölgesel Haber
Uzunköprü'den		Bölgesel Haber
Tayin		Tayin Haberi
Belediye Bütçesi		Mali Vilayet Haberi
"Trakya Yıldızı"		Duyuru – Tebrik
Çorlu'dan Telgraf		Bölgesel Haber
İnöz Ahvali		Bölgesel Haber
Tecil-i Ceza		Adli Haber
24 Nisan 1919		
Dilaver Bey	Mehmed Şeref	Vefat Hakkında Makale

Telkin ve Telakki		Siyasi Makale
Sultan Selim Camii, Kamer ve Ben	İskeçeli Mehmed Sıdkı	Edebî İçerik
Veladet-i Hazret-i Padişahi		Siyasi Haber
Selam-ı Şahane - Merasim		Siyasi Haber
Mesele Çatallaşıyor		Siyasi Makale
Bir Kadının Ulvi Cenabı		Vilayet Haberi
Dobruca Havadisleri		Bölgesel Haber
Halk Komisyoncusu		Vilayet Haberi
30 Nisan 1919		
Mesut Bir Gün		Siyasi Makale
Yunan Propagandası	Hasan Tahsin	Siyasi Makale
Sultan Selim Camii	İskeçeli Memed Sıdkı	Edebî İçerik
Mevlud-ü Nebevi		Toplumsal Haber
Dobruca Havadisleri		Bölgesel Haber
İrtihal		Vefat Haberi
Doktor Fuad Ahmed		İlan
Helal Pazarı		Duyuru - Tebrik
Kütübhane-i Sevdî		Duyuru
Makine Fabrikası		Duyuru - Tebrik
Gaib Evrak		Kayıp İlanı
7 Mayıs 1919		
Mahzuziyet-i Şahane		Siyasi Haber
Mefkûre	Mehmed Şeref	Siyasi Makale
Sultan Selim Camii	İskeçeli Memed Sıdkı	Edebî İçerik
Ziyaretler		Vilayet Haberi
Telgraf		Siyasi İçerik
İrtihal		Vefat İlanı
Zavallı Celal		Vefat İlanı
Trakya Hilali		Duyuru - Tebrik
Edirne Tarihi	Doktor Rifat	Tefrika Metin
14 Mayıs 1919		
Ateşten İrfana	Hasan Tahsin	Siyasi Makale
Yunan Propagandası		Siyasi Makale
Meriç Kenarında	Rafet Celal	Edebî İçerik
İrtihal		Vefat İlanı
Şehrimizde İngiliz Heyeti Tetkikiyesi		Vilayet Haberi
Trakya Murahhasları ve Anatol Frans		Cemiyet Faaliyetleri
Sulh Konferansında		Siyasi Makale
Çorulu'da Yunan Marifetleri		Bölgesel Haber
Yunan Efradı		Bölgesel Askerî Haber
Mekteplerde Hatim Tedrisatı		Eğitim Haberi
Yeni Bir Şirket		Duyuru - Tebrik
Orhaniye Matbaası		Duyuru - Tebrik

21 Mayıs 1919		
Trakya'da Bir Gece	Mehmed Şeref	
Yirminci Asırda!..	Mehmed Behçed	Siyasi Makale
Sultan Selim ve Ben	İskeçeli Memed Sıdkı	Edebî İçerik
Tekfurdağı'ndan Yazılıyor		Bölgesel Haber
Trakya Paşaeli Riyaseti'nden Varid Olan Telgraflar		Cemiyet Faaliyetleri
İzmir'in İşgali Ahir-i Üzerine		Siyasi Makale
Protesto		Vilayet Haberi
Şaki Derdesti		Vilayet Haberi
Müslüman Dükkânı		Toplumsal Haber
30 Mayıs 1919		
İzmir		Siyasi Makale
İzmir	İskeçeli Memed Sıdkı	Edebî İçerik
İzmir Facia-i İşgali Üzerine		Siyasi Haber
Sultan Selim Mitingi		Vilayet Haberi
9 Haziran 1919		
Ramazan-ı Mağfiret-ı Nişan		Toplumsal Haber - Kutlama
Trakya'ya Ne Olacak?		Siyasi Makale
Trakya'ya Taş Atan Çocuklara	Mehmed Şeref	Siyasi Makale
Mevlûd-ül Nebi		Toplumsal Haber
İzmir	İskeçeli Memed Sıdkı	Edebî İçerik
Traklar Kimlerdir?		Tefrika Metin
Lüleburgaz'da Yunan Marifetleri		Bölgesel Haber
Uzun Ömürlü Olsun		Dilek ve Temenni
Bir Rica		Gazete Duyurusu
Müslüman Dükkânı		Toplumsal Haber
19 Haziran 1919		
Trakya Trakyalılarıdır		Siyasi Makale
İçtima-ı Tesanüd, İhtiladı Tesanüd	Mehmed Şeref	Siyasi Makale
Yine İzmir	İskeçeli Memed Sıdkı	Edebî İçerik
Traklar Kimlerdir?		Tefrika Metin
İzmir Hadise-i İşgali Münasebetiyle Protestolar		Vilayet Siyasi Haberi
Reji İdaresinin Nazar-ı Dikkatine		Toplumsal Haber
Mühim Bir Rica		Gazete Duyurusu
8 Temmuz 1919		
İd-i Said Fıtr		Toplumsal Haber - Kutlama
Mefkûreye Doğru	Mehmed Şeref	Siyasi Makale
Münacaat - Bayram Münasebetiyle	İskeçeli Memed Sıdkı	Edebî İçerik

Trakya Metropolitleri Patrikhanede		Vilayet Haberi
Traklar Kimlerdir?		Tefrika Metin
Telgrafname Sureti		Siyasi Haber
Edirne Rehnüması		Kitap Tanıtımı
Edirne Tarihi		Tefrika Metin
15 Temmuz 1919		
Times ve Siyah Kitaba Cevab		Siyasi Makale
Trakya Kongresi		Bölgesel Haber
Ziyafet		Vilayet Haberi
Traklar Kimlerdir		Tefrika Metin
Son Söz	Mehmed Şeref	Siyasi Makale
Kara Günler Yaşarken		Siyasi Makale
Kıymetli İzmir'imiz İçin	Osman Nuri	Edebî İçerik
Traklar Kimlerdir		Tefrika Metin
29 Temmuz 1919		
Darüleytam Müsameresi		Toplumsal Haber-Duyuru
Vatan Uğrunda	İskeçeli Memed Sıdkı	Edebî İçerik
2 Eylül 1919		
Trakya Davası	Mehmed Şeref	Siyasi Makale
Traklar Kimlerdir?		Tefrika Metin
Rica-yı Mahsus		Gazete Duyurusu
Bir Gagavuz Ne Diyor?		Okur Mektubu
10 Eylül 1919		
İd-i Mübarek		Toplumsal Haber-Tebrik
Garbi Trakya'da	Mehmed Şeref	Siyasi Makale
Bulgarların Yeni Zulmü ve Şenaatleri		Bölgesel Haber
Eskici	İskeçeli Memed Sıdkı	Edebî İçerik
Trakya Müslümanları Yunanlıları Nasıl İsteyebilir?	Ali Galib	Bölgesel Siyasi Haber
Tebrik		Toplumsal Haber
Teşekkür		Toplumsal Haber
17 Eylül 1919		
Trakya Davası	Mehmed Şeref	Siyasi Makale
Trakya'da Rumlar		Tefrika Metin
Zaruri Bir İzah		Gazete Duyurusu
Edirne'de Bayram Alayları	Doktor Rifat Osman	Tarih Makalesi
Rica-yı Mahsus		Gazete Duyurusu
2 Ekim 1919		
Trakya Türk Dünyasıdır	Mehmed Şeref	Siyasi Makale
Garbi Trakya'da Yeni Bulgar Mezalimi		Bölgesel Haber
Garbi Trakya'da Göç Var		Bölgesel Haber
Trakya Karşısında	İskeçeli Memed Sıdkı	Edebî İçerik

Edirne'nin En Kadim Hastahanesi	Doktor Rifat Osman	Tarih Makalesi
Traklar Kimlerdir		Tefrika Metin
İdarehanemizin Nakli		Gazete Duyurusu
Tashih		Gazete Duyurusu
Rica-yı Mahsus		Gazete Duyurusu
11 Ekim 1919		
Son Trakya Tarihi		Tefrika Metin
Şevket ve Şeref Beylerin Avdeti		Vilayet Haberi
Şevki Bey		Vilayet Haberi
Telgraflar		Siyasi ve İdari İçerik
Anadolu Müdafaa-i Hukuk-ı Millîye Cemiyeti Mümessili Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine		Sivas Kongresi Hakkında Haberler
Vali Selim Paşa ve Polis Müdür Fuad Bey		Vilayet Haberi
Trakya Paşaeli Müdafaa Cemiyeti Anadolu ve Rumili Müdafaa-i Hukuk Osmanîye Cemiyeti		Sivas Kongresi Hakkında Haberler
Vilayetin Beyannamesi	Edirne Vali Vekili İhsan	Sivas Kongresi Hakkında Haberler
Trakya Paşaeli Kongresi		Vilayet Siyasi Haberi
Trakya'ya Dair		Bölgesel Haber
Yine Bulgar Marifeti		Bölgesel Haber
Bulgarlara Mahsus Mezruhane Hareketlerden		Bölgesel Haber
Tarihi Sahifeler	Doktor Rifat Osman	Tefrika Metin
10 Kasım 1919		
Trakya'da Hak ve İdarenin Ötesi	Mehmed Şeref	Siyasi Makale
Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Millîye Cemiyeti Heyeti Merkeziyesinin Milli Kongreye Cevabı		Cemiyet Faaliyetleri Hakkında Haber
Edirne Mebusları		Vilayet Haberi
Her Günün Facialarından		Bölgesel Haber
Bir Temenni	İskeçeli Memed Sıdkı	Edebî İçerik
Tarihi Sahifeler	Doktor Rifat Osman	Tefrika Metin
Zahirde Meçhul, Mahiyeti Malum Harici Parmaklar		Siyasi Makale
24 Kasım 1919		
İntihabat ve Mebuslarımız		Vilayet Siyasi Haberi
Yunanlılara Has Hareketlerden		Siyasi Makale
Gümölcine Ahvalı		Bölgesel Haber

Ahmed ve Şerif Beyler Değirmeni		Vilayet Haberi
1 Aralık 1919		
Trakya Karşısında Mebuslarımız		Siyasi Makale
Arda ve Ben	İskeçeli Memed Sıdkı	Edebî İçerik
Tarihi Sahifeler	Doktor Rifat Osman	Tefrika Metin
9 Aralık 1919		
Trakya Etrafında		Siyasi Makale
Trakya Havadisleri		Tefrika Metin
Tarihi Sahifeler	Doktor Rifat Osman	Tefrika Metin
Trakya Hikâyesi		Edebî İçerik
Hilal-i Ahmer'in Edirne'de Faaliyeti		Vilayet Haberi
5 Ocak 1920		
Trakya'da Seciyeler ve Nihâyet?		Siyasi Makale
Tarihi Sahifeler	Doktor Rifat Osman	Tefrika Metin
Ceneral Franse Despere Edirne'mizde		Siyasi Haber
Yunan Dolabları		Siyasi Makale
Tekfurdağı İcra Memurluğundan		Bölgesel Haber

EK 2: Trakya Paşaeli Gazetesinde Yayımlanan Makale/Haber/İçerik Tablosu